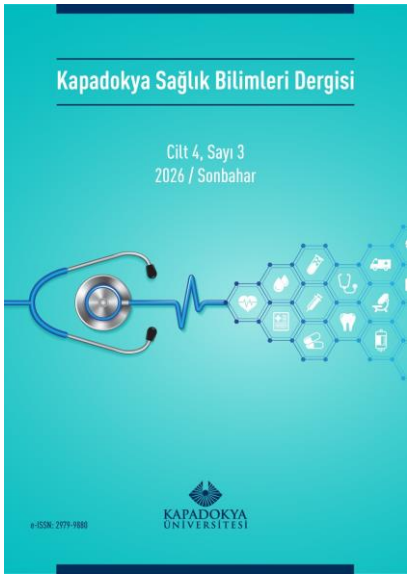

Cilt 4/ Sayı 3/ Eylül 2026

Araştırma Makalesi

Kanser Hastasına Bakım Veren Bireylerin Kanserden Korunmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri

Gül AYDOĞAN[1], Gülşah SER[1], Sinan AYDIN[1], Özlem UĞUR[2*]

[1]*Hem., Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İzmir, Türkiye.*

[2]*Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Onkoloji Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İzmir, Türkiye. ozlem.ugur@deu.edu.tr ORCID:0000-0002-1020-9962*

**Sorumlu yazar: ozlem.ugur@deu.edu.tr*

Aydoğan, G., Ser, G., Aydın, S. ve Uğur, Ö. (2026). Kanser Hastasına Bakım Veren Bireylerin Kanserden Korunmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri. *Kapadokya Sağlık Bilimleri Dergisi,* 4(3), 901-930. DOI: https://doi.org/10.58241/ksbd.63

Received/Gönderilme tarihi: 23.02.2026; Accepted/Kabul tarihi: 25.09.2026; Publication/Yayın tarihi: 30.09.2026

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Awareness Levels of Cancer Prevention Among Individuals Providing Care to Cancer Patients

Abstract

Introduction: Providing care to a cancer patient can influence caregivers' awareness of early signs and symptoms of cancer, participation in screening programs, and behavioral changes.
Purpose: This study was to examine the awareness levels of cancer prevention among caregivers.
Method: The study sample consisted of 200 caregivers of cancer patients hospitalized at a university hospital between December 2023 and May 2024. Data were collected face-to-face by researchers using the "Caregiver Assesment Form" and the "Cancer Prevention Awareness Identification Form". The data were analyzed using percentage, mean, and other tests.
Results: The findings revealed that 68% of individual caregivers had experienced behavioral changes related to cancer prevention. 60.4% of female caregivers performed breast self-examination and had a breast ultrasound; 50.6% of male caregivers had been screened for prostate cancer, but 80% had not been screened for testicular cancer.
Conclusion: In the study, it was determined that there was a positive change in the awareness levels of individuals caring for cancer patients regarding cancer prevention, but these changes did not affect the caregiver at a level that would lead to early diagnosis behaviors. The study suggests that effective use of social media and increased public awareness training for early cancer diagnosis and screening programs can be implemented to raise awareness.

Keywords: Cancer, caregiver, awareness

Kanser Hastasına Bakım Veren Bireylerin Kanserden Korunmaya Yönelik Farkındalık Düzeyleri

Öz

Giriş: Kanser hastasına bakım vermek bakımverenlerin kanserin erken belirti ve bulgularını bilmesini, tarama programlarına katılmasını ve davranışa yönelik eylemlerde bulunmasını etkileyebilir.
Amaç: Bu çalışma kanser hastasına bakım veren bireylerin kanserden korunmaya yönelik farkındalık düzeylerini incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.
Yöntem: Çalışmanın örneklemini Aralık 2023 ile Mayıs 2024 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinde yatıyor olan kanser hastalarının 200 bakım verenleri oluşturmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından "Bakım Vereni Tanılama Formu" ve "Kanserden Korunmaya Yönelik Farkındalık Tanılama Formu" kullanılarak yüz yüze toplanmıştır. Veriler, yüzde, ortalama ve diğer testler kullanılarak analiz edilmiştir.
Bulgular: Bakımveren bireylerin %68'inin kanserden korunmaya yönelik davranış değişikliği yaşadığı, kadın bakımverenlerin %60,4'ünün kendi kendine meme muayenesi yaptıkları ve meme ultrasonografisi çektirdikleri; erkek bakımverenlerin ise %50,6'sının prostat kanseri tanılaması için tarama yaptırdıkları, fakat %80'inin testis kanseri için tarama yaptırmadığı belirlenmiştir.
Sonuç: Çalışmada kanser hastasına bakım veren bireylerin kanserden korunmaya yönelik farkındalık düzeylerinde olumlu yönde değişim yaşandığı fakat bu değişimlerin bakımvereni erken tanı davranışlarına yönelmesini sağlayacak düzeyde etkilemediği saptanmıştır. Çalışma sonucunda kanserde erken tanı ve tarama programlarına olan farkındalığı artırmak için sosyal medyanın etkili kullanımı ve halka yönelik bilgilendirme eğitimlerinin arttırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kanser, bakım veren, farkındalık

GİRİŞ

Kanser dünya çapında görülen önemli bir sağlık problemidir. IARC/GLOBOCAN 2022 verilerine göre dünya genelinde dünyada toplam 19976 milyon yeni kanser vakası gelişmiş; 9743 milyon kansere bağlı ölüm meydana gelmiştir. Yeni kanser vakalarının 2040 yılında 30,2 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (İARC, 2022). En sık görülen kanser türleri sırasıyla akciğer, meme, kolorektal, prostat ve mide kanseri iken; ölüm nedeni sıralamasında ise akciğer, meme, kolorektal, karaciğer, prostat yer almaktadır (WHO, 2022). Kanser tanısı yalnızca hastayı değil bakım veren bireyleri de etkilemektedir. Bakım veren eş, diğer aile üyeleri ve yakın arkadaşlar da dahil olmak üzere hastalık sürecinden etkilenmektedir (Girgis vd., 2013). Kanser tanısı konulan hasta sayısının zaman içerisindeki artışı, bakım veren kişi sayısında da artışa yol açmakta; tüm aile üyelerinin yaşam akışını değiştirmektedir. Bu durum bakım verene ek ve alışılanın dışında sorumluluklar yüklemektedir (Applebaum &Breıtbart, 2013; Hudson & Payne, 2009). Bakım vericiler kanser bakımında sorumlulukların yönetiminde merkezi bir rol oynamaktadır (Greene vd., 2012; Türkoğlu &Kılıç, 2012). Bakım verme, zor ve bakım verene ağır yük getiren bir süreçtir. Günün 24 saati ve haftanın yedi günü sürebilmektedir (Jones, 2012). Türkiye'de bakım vericilerle yapılan bir çalışmada, bakım vericilerin %46,7'sinin günlük bakım verme süresinin 19-24 saat olduğu belirlenmiştir (Karabulutlu Yılmaz vd., 2013). Hastane ve evde devam eden tedavi süreci ile birlikte bakım veren bireylerin görev ve sorumlulukları da değişkenlik göstermektedir. Bakım veren sorumlulukları içerisinde hastanın günlük yaşam aktivitelerine yardım etme, tedavilerin yan etkilerini gözlemleme, semptomları (ağrı, mide bulantısı, yorgunluk vb) yönetme, ilaç kullanımını destekleme, duygusal destek sağlama, bakımın koordinasyonu, bilgi arama yer almaktadır (Sklenarova vd., 2015). Bakım verenin desteklenmesi, eğitilmesi ve gerekli yönlendirmelerin yapılması bakıma uyumda ve öğrendiklerinin yaşama aktarılmasında önemlidir. Bu bireylerin kanser farkındalığının sağlanmasında önemli değişkenlerdendir. Bakım veren bireyler için kanserin erken belirti ve bulgularının bilinmesi, kanserden korunmaya yönelik tarama programlarına katılım ve davranışa yönelik eylemler farkındalığının sağlanmasında önemlidir. Çalışmalarda aile içinde kanser olan bireylerin sayısı artıkça, bireylerdeki kanser farkındalığının da geliştiği belirtilmektedir (Lizama vd., 2020). Bilginin yaşama aktarılması zor ve çok boyutlu düşünülmesi gereken bir kavramdır. Bireylerin sağlık davranışı arayışları ve bunu yaşamına entegre etmesinde algı, dikkat, duygular, duyusal süreçler ve interosepsiyon (fiziksel duyumların algılanması) gibi birçok etken rol oynamaktadır. Örneğin, bir bireyin fiziksel aktiviteye karşı duygusal tepkisi katılımın temel bir belirleyicisidir. Altta yatan psikolojik,

sinirsel, duygusal ve algısal faktörlerin belirlenmesi ve müdahalelerin yapılandırılması gereklidir (Monje vd., 2020). Türkiye'de bakım verenlerin kanser farkındalığına yönelik çalışmaları yeterince bulunmamaktadır (Çidem, 2016; Karabulutlu Yılmaz vd., 2013). Var olan çalışmalar ise daha çok kanser hastalığına dair bilgi düzeyi, bakım veren yükü, evde hastasına bakarken yaşadığı zorluklar ve gereksinimlerine yönelik çalışmalardır (Gür, 2018; Özbudak, 2019). Bu bağlamda yapılan çalışma önemlidir. Çalışmanın amacı; kanser hastasına bakım veren bireylerin kanserden korunmaya yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesidir.

Araştırma soruları:

- Kanser hastasına bakım veren bireylerin kanserden korunmaya yönelik farkındalık düzeyleri nelerdir?
- Kanser hastasına bakım veren bireylerin kanserden korunmaya yönelik farkındalık düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi: Bakım veren bireylerin kanserden korunmaya yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla planlanan çalışma kesitsel ve tanımlayıcı bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Çalışma Türkiye'nin batısında yer alan bir üniversite hastanesinin onkoloji kliniklerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma Aralık 2023 ile Mayıs 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Örneklemi: Çalışmanın örneklemini, örneklem seçilme kriterlerine uyan bakım verenler oluşturmuştur. Çalışmada örneklem gücü, Arıkan ve ark. (2019) yaptığı çalışma baz alınarak GPower programı kullanılarak 0,05 Tip 1 hata düzeyinde ve %90 güç ile minimum örneklem sayısı 200 bakım veren olarak hesaplanmıştır.

Çalışmaya dâhil edilme kriterleri;

- Primer bakım veren aile bireyi veya ücretli bakım veren olma
- 18 yaşın üstünde olma
- Bakım verenin Türkçe dilini anlıyor ve konuşabiliyor olması
- Çalışmaya katılmayı kabul etmesi
- Aynı evde yaşıyor olması
- Bakım verilen hastaya en az üç ay önce tanı konulmuş olması

Çalışmadan dışlanma kriterleri;

- Hastaya üç aydan az bir süredir bakım vermesi

Veri Toplama Formları: Veriler araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan "Bakım Veren Tanıtım Formu" ve "Kanserden Korunmaya Yönelik Farkındalık Tanılama Formu" kullanılarak toplanmıştır.

Bakım Veren Tanıtım Formu: Form araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulmuştur (Arıkan vd., 2019; Lizama vd., 2020). Formda bakım verenin geliri, çocuğunun olup olmaması, bakım süresi ve günde kaç saat bakım verdiği, sosyal yaşamı ve psikolojik olarak nasıl etkilediği, bakım verme işine yardım edenlerin olup olmadığını içeren bilgiler bulunmaktadır. Formda üç adet açık uçlu olmak üzere toplam 16 soru bulunmaktadır.

Kanserden Korunmaya Yönelik Farkındalık Tanılama Formu: Form araştırmacı tarafından literatür (Arıkan vd., 2019; Lizama vd., 2020; Sklenarova vd., 2015) taranarak oluşturulmuştur. Formda bakım verenin kanser risk faktörlerini, erken tanı yöntemlerini bilmesine yönelik toplam 38 soru yer almaktadır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach α değeri 0,87 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Formlarının Uygulanması

Çalışmanın verileri ilgili kliniklerde, kanser hastasına bakım veren bireylerle yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Veri toplama sürecinde; araştırmacılar örneklem kriterlerine uyan kişileri belirleyerek, araştırmanın amacını açıklamış ve çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcıların yazılı ve sözlü onamlarını almışlardır. Çalışmaya başlamadan önce dahil edilme kriterlerine uyan üç bakım veren ve alanda çalışan iki öğretim üyesi ile anketlerin anlaşılabilirliği yönünden görüşme yapılmış ve geri bildirimleri doğrultusunda anket üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme yapılan bu bakım verenler sonrasında çalışma dışı bırakılmıştır. Anket formlarının doldurulması ortalama 20 dakika sürmektedir.

İstatistiksel Analiz

Çalışmaya katılan bakım vericilerinin sosyo-demografik özellikler bakımından dağılımında frekans ve yüzdelik testler kullanılmıştır. Kruskal-Wallis testi ile bakım vericinin yaşı, çocuk sayısı, ne zamandır bakım verdiği ve farkındalık formunda yer alan değişkenler arasındaki ilişkininin varlığı değerlendirilmiştir. Bakım vericilerin medeni durumları, gelir düzeyleri, kiminle yaşadığı, günlük bakım verme süresi iş durumu ile ölçek alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Çalışmada önemlilik düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Etik Kurul Onay

Araştırmanın yapılabilmesi için Dokuz Eylül Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi ve Girişimsel Olmayan Etik Kurul Komitesi'nden, (*Karar no: 2024/08-04, Tarih: 28.02.2024*) araştırmanın yapılacağı ilgili kliniğin bölüm başkanlıklarından izinler alınmıştır. Ayrıca,

araştırmaya katılmaya gönüllü olan bakım verenlerden anket uygulamasından önce yazılı ve sözlü onamları alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmada bulgular bakım verenlerin sosyodemografik verileri, kanserden korunmaya yönelik durumları ve farkındalıkları ile sosyodemografik değişkenlikler ile farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo 1. Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik ve Bakım Sürecine İlişkin Özelliklerinin Dağılımı (n=200)

	n	**%**
Yaş		
35 ve Altı yaş	42	21,00
36-50 yaş	71	35,50
51-65 yaş	63	31,50
66 ve üzeri	24	12,00
Cinsiyet		
Kadın	137	68,5
Erkek	63	31,5
Beden Kitle İndeksi (kg/m^2)		
18.5	5	2,50
18.5-24.9	73	36,50
25-29.9	79	39,50
30-34.9	31	15,50
35-39.9	12	6,00
Öğrenim Durumu		
Okur Yazar	6	3,00
İlköğretim	48	24,00
Lise	66	33,00
Üniversite	69	34,50
Lisansüstü	11	5,50
Medeni Durum		
Evli	149	74,50
Bekar	51	25,50
Çalışma Durumu		
Serbest Meslek	23	11,50
Kamu Personeli	19	9,50
Emekli	64	32,00
Çalışmıyor	55	27,50
İşçi	14	7,00
Diğer	25	12,50
Çalış Şekli		
Tam Zamanlı	83	41,50
Yarı Zamanlı	16	8,00
Çalışmıyor	101	50,50
Yaşanılan Yer		
Kırsal	86	43,00

Kentsel	114	57,00
Çocuk Sayısı		
Yok	61	30,50
1 Çocuk	44	22,00
2 Çocuk	63	31,50
3 Çocuk	18	9,00
4 ve Üstü	14	7,00
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı		
Evet	124	62,00
Hayır	76	38,00
Bakım Verilen Kişi		
Eş ve Çocuk	65	32,50
Anne	29	14,50
Baba	20	10,00
Yakınları (3.Derece)	10	5,00
Kronik Hastalık		
Var	71	35,50
Yok	129	64,50
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi		
Var	77	38,50
Yok	109	54,50
Bilmiyorum	14	7,00
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi (Saat) [12.25 ± 10.54]		
9.5 Saat Altı	100	50,00
9.5 Saat ve Üstü	100	50,00
Hastaya Bakım Verilen Süresi (ay) [17.72 ± 28.02]		
6.5 Ay Altı	100	50,00
6.5 Ay ve Üstü	100	50,00
Hastaya Verilen Bakım Türü		
Kişisel bakımın yerine getirilmesine yardım etme	43	21,50
Tıbbi yönetimine yardım etme	92	46,00
Ev içi rollerine yardım etme	49	24,50
Hasta kendi işini görebiliyor	19	9,50
Tüm işlerine yardım (Aile, Kişisel ve Tıbbi işlerine yardım)	56	28,00
Toplam	**200**	**100,00**

Bakım verenlerin %35,50'inin 36-50 yaş aralığında, %68,50'sinin kadın, %39,50'inin beden kitle indeksinin 25-29,9 aralığında, %34,50'inin üniversite mezunu, %74,50'inin evli, %32,00'sinin emekli, %50,50'sinin çalışmadığı, %57,00'sinin şehirde kentsel alanda ikamet ettiği, %31,50'inin iki çocuk sahibi olduğu, %62'sinin doğrudan bakımına ihtiyaç duyan kişi/kişilerinin olduğu ve %32,50'sinin eşi ve çocuğunun bakım sorumluluğunu taşıdığı saptanmıştır. Çalışmaya alınan bakım verenlerin %64,50'inin kronik bir hastalığının bulunmadığı ve hastasına %50,00'sinin ortalama 9 saat üzerinde ve 6,5 ay ve üzeri bakım verdiği, %46,00'sının hastanın tıbbi yönetimine yardım ettiği saptanmıştır (**Tablo 1**).

Tablo 2. Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Kanserle İlişkili Bilgi, Tutum ve Davranışlarına İlişkin Özelliklerinin Dağılımı (n=200)

	N	**%**
Yakınında kanser olması nedeniyle davranış değişikliği yaşama		
Evet	136	68,00
Hayır	64	32,00
Yakınında kanser olması nedeniyle yaşam tarzında yaşadığı değişiklik [a]		
Stresten daha uzak durmaya çalışıyorum	96	48,00
Daha düzenli yaşıyorum	42	21,00
Alkol tüketimim azaldı	7	3,50
Kilo verdim	29	14,50
Şehir gürültüsünden uzak bir yere yerleştim	9	4,50
Kilo aldım	23	11,50
Doktor kontrollerimi arttırdım	22	11,00
Sigarayı azalttım	3	1,50
Diğer	42	21,00
Yapılan işle ilgili kimyasal maddelerle temas edilmesi		
Evet	39	19,50
Hayır	134	67,00
Bilmiyorum	27	13,50
Sigara Kullanma		
Evet	59	29,50
Hayır	141	70,50
Günlük sigara tüketim miktarı (n=59)		
1 Paketten Fazla	7	11,86
1 - 10 Adet	24	40,68
11 - 20 Adet	17	28,81
Ara Sıra	7	11,86
Bilmiyorum	4	6,78
Yakınında kanser olması nedeniyle sigara içme durumundaki değişiklik		
Sigarayı azalttım	17	8,50
Sigarayı bıraktım	19	9,50
Sigarayı arttırdım	14	7,00
Değişmedi	13	6,50
Alkol Kullanma		
Evet	62	31,00
Hayır	138	69,00
Alkol Kullanım Süresi (n=62)		
1 Yıldan Az	15	24,19
1 - 2 Yıl	3	4,84
3 - 5 Yıl	4	6,45
6 - 10 Yıl	8	12,90
10 Yıldan Fazla	32	51,61
Yakınında kanser olması nedeniyle alkol kullanma durumundaki değişiklik		
Alkol kullanmayı azalttım	34	17,00
Alkol kullanmayı bıraktım	2	1,00

Alkol kullanmayı arttırdım	3	1,50
Değişmedi	23	11,50
Beslenmede taze sebze ve meyveyi her gün tüketme durumu		
Evet	167	83,50
Hayır	33	16,50
Beslenmede ambalajlı ürün kullanma		
Evet	130	65,00
Hayır	70	35,00
Ambalajlı ürün kullanma sıklığı (n=130)		
Günde birkaç kere	20	10,00
Haftada 2 - 3 kere	47	23,50
İki haftada 1 kere	30	15,00
Ayda 1 kere	33	16,50
Hiç	70	35,00
Fast food tüketme sıklığı		
Günde birkaç kere	6	3,00
Haftada 2 - 3 kere	16	8,00
İki haftada 1 kere	27	13,50
Ayda 1 kere	66	33,00
Hiç	85	42,50
Beslenmede hayvansal yağ ve et tüketimini çok kullanma		
Evet	181	90,50
Hayır	19	9,50
Hayvansal yağ ve et tüketim sıklığı		
Günde birkaç kere	21	10,50
Haftada 2 - 3 kere	88	44,00
İki haftada 1 kere	50	25,00
Ayda 1 kere	22	11,00
Hiç	19	9,50
Yemeklerin fazla yağlı olmasından hoşlanma durumu		
Evet	27	13,50
Hayır	173	86,50
Etlerin kızartılarak veya ateş üstünde tütsülenerek yenilmesinden hoşlanma durumu		
Evet	26	13,00
Hayır	77	38,50
Ara sıra	97	48,50
Güneş altında uzun süre kalma durumu		
Evet	30	15,00
Hayır	170	85,00
Günlük fiziksel aktivite sıklığı		
Çok hareketli	54	27,00
Normal	116	58,00
Az	30	15,00
Kanser erken tanı yöntemleri hakkında bilgi varlığı		
Evet	95	47,50
Hayır	105	52,50
Düzenli olarak sağlık kontrolü yaptırma		

Evet	67	33,50
Hayır	69	34,50
Ara sıra	64	32,00
Yakını kanser tanısı almadan önce bu hastalıktan haberdar olma durumu		
Evet	116	58,00
Hayır	84	42,00
Ailede kanser öyküsü olan bireylerde kanser gelişme riski normal bireylere göre artış gösterme durumu		
Evet	109	54,50
Hayır	23	11,50
Bilmiyorum	68	34,00
Kanser olmak fikri ile ilgili duygusu		
Korkmuyorum	51	25,50
Yakın hastam olduğundan beri korkuyorum	64	32,00
Yakın hastamdan önce de korkuyordum	30	15,00
Kanser olmaktan hep korkarım	55	27,50
Kendi kendine meme muayenesi yapmayı bilme (n=137)		
Evet	101	73,72
Hayır	36	26,28
Meme muayenesi için ultrasonografi çektirme (n=137)		
Evet	73	53,28
Hayır	64	46,72
Daha önce rahim ağzı kanseri için pap smear taraması yaptırma (n=137)		
Evet	76	55,47
Hayır	61	44,53
Daha önce testis kanseri için tarama yaptırma (n=63)		
Evet	5	7,94
Hayır	58	92,06
Günlük fiziksel aktivite düzeyi		
Çok aktif	30	15,00
Aktif	107	53,50
Aktif değil	63	31,50
Düzenli egzersiz yapma		
Ara sıra	74	37,00
Haftada 1 kez	42	21,00
Ayda 1 kez	15	7,50
Günde 1 kez	26	13,00
Hiç	43	21,50
Kanserden korunmak için alternatif tıbbi yöntemleri kullanma		
Evet	28	14,00
Hayır	172	86,00
Kanserden korunmak için kullanılan alternatif tıbbi yöntemleri (n=28)		
Belirtilmemiş	13	46,43
Bitkisel Çaylar / İlaçlar	10	35,71
Hacamat	2	7,14
Takviye	2	7,14

Fitoterapi	1	3,57
Toplam	**200**	**100,00**

Çalışmada bakım verenlerin %68'inin davranış değişikliği yaşadığı, %48'inin stresden uzak durduğu, %70'inin sigara kullanmadığı ve yakınındaki kanser nedeniyle %9,50'sinin sigarayı bıraktığı, %83,50'sinin beslenmesinde ağırlıklı olarak taze sebze ve meyve kullandığı, %42,50'sinin fast-food tüketmediği, %85'inin güneş ışığına maruziyeti kısıtladığı, %34,50'sinin düzenli kontrollere gitmediği, %52,50'sinin kanserde erken tanıya yönelik bilgilerinin olmadığı, %64'ünün yakını hastalandıktan itibaren kanserden korktukları, kadın bakım verenlerin %73,72'sinin Kendi Kendine Meme Muayenesi yapmayı bildikleri ve %55,47'sinin rahim ağzı kanseri için önceden smear yaptırdıkları, erkek bakımverenlerin ise %92,06'sının testis muayenesi yaptırmadıkları ve tüm bakımverenlerin ise %86'sının kanserden korunmak için alternatif tedavi yöntemleri kullandığı saptanmıştır (**Tablo 2**).

Tablo 3. Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik Özellikleri ile Kanser Risk Faktörleri, Koruyucu Davranışlar ve Yaşam Tarzı Özellikleri Arasındaki İlişki (n=200)

		Yakınında kanser olması nedeniyle davranış değişikliği yaşama			**Yapılan işle ilgili kimyasal maddelerle temas edilmesi**				**Sigara Kullanma**		
		Evet	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**Bilmiyorum**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Yaş	35 ve Altı yaş	28 (66,67)	14 (33,33)	X^2=0,208 p=0,976	12 (28,57)	25 (59,52)	5 (11,90)	X^2=8,352 p=0,213	13 (30,95)	29 (69,05)	X^2=2,601 p=0,457
	36-50 yaş	49 (69,01)	22 (30,99)		10 (14,08)	51 (71,83)	10 (14,08)		24 (33,80)	47 (66,20)	
	51-65 yaş	42 (66,67)	21 (33,33)		9 (14,29)	46 (73,02)	8 (12,70)		18 (28,57)	45 (71,43)	
	66 ve üzeri	17 (70,83)	7 (29,17)		8 (33,33)	12 (50,00)	4 (16,67)		4 (16,67)	20 (83,33)	
Cinsiyet	Kadın	99 (72,26)	38 (27,74)	X^2=3,632 p=0,057	26 (18,98)	93 (67,88)	18 (13,14)	X^2=0,153 p=0,926	36 (26,28)	101 (73,72)	X^2=2,172 p=0,141
	Erkek	37 (58,73)	26 (41,27)		13 (20,63)	41 (65,08)	9 (14,29)		23 (36,51)	40 (63,49)	
Beden Kitle İndeksi (kg/m2)	18.5	5 (100,00)	0	X^2=4,345 p=0,358	1 (20,00)	4 (80,00)	0	X^2=5,893 p=0,636	1 (20,00)	4 (80,00)	X^2=2,408 p=0,687
	18.5-24.9	53 (72,60)	20 (27,40)		14 (19,18)	51 (69,86)	8 (10,96)		20 (27,40)	53 (72,60)	
	24-29.9	52 (65,82)	27 (34,18)		12 (15,19)	53 (67,09)	14 (17,72)		24 (30,38)	55 (69,62)	
	30-34.9	18 (58,06)	13 (41,94)		10 (32,26)	18 (58,06)	3 (9,68)		12 (38,71)	19 (61,29)	
	35-39.9	8 (66,67)	4 (33,33)		2 (16,67)	8 (66,67)	2 (16,67)		2 (16,67)	10 (83,33)	
Öğrenim Durumu	Okur Yazar	4 (66,67)	2 (33,33)	X^2=3,453 p=0,500	1 (16,67)	2 (33,33)	3 (50,00)	X^2=18,904 **p=0,010***	2 (33,33)	4 (66,67)	X^2=7,152 p=0,117
	İlköğretim	30 (62,50)	18 (37,50)		9 (18,75)	29 (60,42)	10 (20,83)		15 (31,25)	33 (68,75)	
	Lise	44 (66,67)	22 (33,33)		15 (22,73)	42 (63,64)	9 (13,64)		24 (36,36)	42 (63,64)	
	Üniversite	48 (69,57)	21 (30,43)		9 (13,04)	56 (81,16)	4 (5,80)		13 (18,84)	56 (81,16)	
	Lisansüstü	10 (90,91)	1 (9,09)		5 (45,45)	5 (45,45)	1 (9,09)		5 (45,45)	6 (54,55)	
Medeni Durum	Evli	104 (69,80)	45 (30,20)	X^2=0,869 p=0,351	28 (18,79)	98 (65,77)	23 (15,44)	X^2=1,904 p=0,386	45 (30,20)	104 (69,80)	X^2=0,138 p=0,710
	Bekar	32 (62,75)	19 (37,25)		11 (21,57)	36 (70,59)	4 (7,84)		14 (27,45)	37 (72,55)	
Çalışma Durumu	Serbest Meslek	18 (78,26)	5 (21,74)	X^2=4,069 p=0,539	2 (8,70)	19 (82,61)	2 (8,70)	X^2=5,972 p=0,822	8 (34,78)	15 (65,22)	X^2=7,546 p=0,183
	Kamu Personeli	14 (73,68)	5 (26,32)		5 (26,32)	12 (63,16)	2 (10,53)		2 (10,53)	17 (89,47)	
	Emekli	38 (59,38)	26 (40,63)		13 (20,31)	42 (65,63)	9 (14,06)		23 (35,94)	41 (64,06)	
	Çalışmıyor	39 (70,91)	16 (29,09)		12 (21,82)	37 (67,27)	6 (10,91)		13 (23,64)	42 (76,36)	
	İşçi	9 (64,29)	5 (35,71)		3 (21,43)	9 (64,29)	2 (14,29)		3 (21,43)	11 (78,57)	
	Diğer	18 (72,00)	7 (28,00)		4 (16,00)	15 (60,00)	6 (24,00)		10 (40,00)	15 (60,00)	
Yaşanılan Yer	Kırsal	60 (69,77)	26 (30,23)	X^2=0,217 p=0,642	15 (17,44)	58 (67,44)	13 (15,12)	X^2=0,624 p=0,732	23 (26,74)	63 (73,26)	X^2=0,551 p=0,458
	Kentsel	76 (66,67)	38 (33,33)		24 (21,05)	76 (66,67)	14 (12,28)		36 (31,58)	78 (68,42)	
Çocuk Sayısı	Yok	42 (68,85)	19 (31,15)	X^2=2,590 p=0,629	15 (24,59)	41 (67,21)	5 (8,20)	X^2=6,746 p=0,567	14 (22,95)	47 (77,05)	X^2=5,778 p=0,216
	1 Çocuk	26 (59,09)	18 (40,91)		8 (18,18)	29 (65,91)	7 (15,91)		17 (38,64)	27 (61,36)	
	2 Çocuk	44 (69,84)	19 (30,16)		11 (17,46)	45 (71,43)	7 (11,11)		22 (34,92)	41 (65,08)	
	3 Çocuk	14 (77,78)	4 (22,22)		3 (16,67)	11 (61,11)	4 (22,22)		3 (16,67)	15 (83,33)	
	4 ve Üstü	10 (71,43)	4 (28,57)		2 (14,29)	8 (57,14)	4 (28,57)		3 (21,43)	11 (78,57)	

Tablo 3 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik Özellikleri ile Kanser Risk Faktörleri, Koruyucu Davranışlar ve Yaşam Tarzı Özellikleri Arasındaki İlişki (n=200)

		Yakınında kanser olması nedeniyle sigara içme durumundaki değişiklik					**Alkol Kullanma**		
		Sigarayı azalttım	**Sigarayı bıraktım**	**Sigarayı arttırdım**	**Değişmedi**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Yaş	35 ve Altı yaş	2 (18,18)	3 (27,27)	4 (36,36)	2 (18,18)	X^2=11,053 p=0,250	11 (26,19)	31 (73,81)	X^2=4,307 p=0,230
	36-50 yaş	9 (34,62)	6 (23,08)	5 (19,23)	6 (23,08)		23 (32,39)	48 (67,61)	
	51-65 yaş	5 (26,32)	4 (21,05)	5 (26,32)	5 (26,32)		24 (38,10)	39 (61,90)	
	66 ve üzeri	1 (14,29)	6 (85,71)	0	0		4 (16,67)	20 (83,33)	
Cinsiyet	Kadın	12 (32,43)	8 (21,62)	11 (29,73)	6 (16,22)	X^2=6,275 p=0,099	35 (25,55)	102 (74,45)	X^2=6,045 **p=0,014***
	Erkek	5 (19,23)	11 (42,31)	3 (11,54)	7 (26,92)		27 (42,86)	36 (57,14)	
Beden Kitle İndeksi (kg/m2)	18.5	1 (100,00)	0	0	0	X^2=6,550 p=0,982	3 (60,00)	2 (40,00)	X^2=5,435 p=0,240
	18.5-24.9	6 (28,57)	6 (28,57)	4 (19,05)	5 (23,81)		21 (28,77)	52 (71,23)	
	24-29.9	5 (19,23)	9 (34,62)	6 (23,08)	6 (23,08)		26 (32,91)	53 (67,09)	
	30-34.9	4 (30,77)	4 (30,77)	3 (23,08)	2 (15,38)		11 (35,48)	20 (64,52)	
	35-39.9	1 (50,00)	0	1 (50,00)	0		1 (8,33)	11 (91,67)	
Öğrenim Durumu	Okur Yazar	2 (100,00)	0	0	0	X^2=15,436 p=0,133	1 (16,67)	5 (83,33)	X^2=16,385 p=0,002*
	İlköğretim	3 (21,43)	3 (21,43)	5 (35,71)	3 (21,43)		5 (10,42)	43 (89,58)	
	Lise	9 (34,62)	10 (38,46)	2 (7,69)	5 (19,23)		25 (37,88)	41 (62,12)	
	Üniversite	1 (6,25)	5 (31,25)	5 (31,25)	5 (31,25)		25 (36,23)	44 (63,77)	
	Lisansüstü	2 (40,00)	1 (20,00)	2 (40,00)	0		6 (54,55)	5 (45,45)	
Medeni Durum	Evli	7 (14,89)	15 (31,91)	13 (27,66)	12 (25,53)	X^2=13,024 **p=0,003***	47 (31,54)	102 (68,46)	X^2=0,081 p=0,776
	Bekar	10 (62,50)	4 (25,00)	1 (6,25)	1 (6,25)		15 (29,41)	36 (70,59)	
Çalışma Durumu	Serbest Meslek	3 (42,86)	2 (28,57)	1 (14,29)	1 (14,29)	X^2=15,753 p=0,301	7 (30,43)	16 (69,57)	X^2=5,325 p=0,377
	Kamu Personeli	1 (50,00)	0	0	1 (50,00)		6 (31,58)	13 (68,42)	
	Emekli	6 (22,22)	11 (40,74)	4 (14,81)	6 (22,22)		22 (34,38)	42 (65,63)	
	Çalışmıyor	3 (23,08)	3 (23,08)	6 (46,15)	1 (7,69)		11 (20,00)	44 (80,00)	
	İşçi	3 (75,00)	1 (25,00)	0	0		6 (42,86)	8 (57,14)	
	Diğer	1 (10,00)	2 (20,00)	3 (30,00)	4 (40,00)		10 (40,00)	15 (60,00)	
Yaşanılan Yer	Kırsal	9 (33,33)	6 (22,22)	4 (14,81)	8 (29,63)	X^2=4,712 p=0,194	20 (23,26)	66 (76,74)	X^2=4,230 **p=0,040***
	Kentsel	8 (22,22)	13 (36,11)	10 (27,78)	5 (13,89)		42 (36,84)	72 (63,16)	
Çocuk Sayısı	Yok	8 (57,14)	3 (21,43)	2 (14,29)	1 (7,14)	X^2=19,551 **p=0,032***	20 (32,79)	41 (67,21)	X^2=5,217 p=0,266
	1 Çocuk	6 (33,33)	4 (22,22)	5 (27,78)	3 (16,67)		16 (36,36)	28 (63,64)	
	2 Çocuk	1 (4,35)	7 (30,43)	6 (26,09)	9 (39,13)		21 (33,33)	42 (66,67)	
	3 Çocuk	1 (33,33)	2 (66,67)	0	0		4 (22,22)	14 (77,78)	
	4 ve Üstü	1 (20,00)	3 (60,00)	1 (20,00)	0		1 (7,14)	13 (92,86)	

Tablo 3 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik Özellikleri ile Kanser Risk Faktörleri, Koruyucu Davranışlar ve Yaşam Tarzı Özellikleri Arasındaki İlişki (n=200)

		Yakınında kanser olması nedeniyle alkol kullanma durumundaki değişiklik					**Beslenmede taze sebze ve meyveyi her gün tüketme durumu**			**Beslenmede ambalajlı ürün kullanma**		
		Alkol kullanmayı azalttım	**Alkol kullanmayı bıraktım**	**Alkol kullanmayı arttırdım**	**Değişmedi**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Yaş	35 ve Altı yaş	4 (36,36)	0	1 (9,09)	6 (54,55)	X^2=10,375 p=0,247	33 (78,57)	9 (21,43)	X^2=1,060 p=0,787	34 (80,95)	8 (19,05)	X^2=22,462 **p<0,001****
	36-50 yaş	14 (60,87)	1 (4,35)	2 (8,70)	6 (26,09)		61 (85,92)	10 (14,08)		54 (76,06)	17 (23,94)	
	51-65 yaş	14 (58,33)	0	0	10 (41,67)		53 (84,13)	10 (15,87)		34 (53,97)	29 (46,03)	
	66 ve üzeri	2 (50,00)	1 (25,00)	0	1 (25,00)		20 (83,33)	4 (16,67)		8 (33,33)	16 (66,67)	
Cinsiyet	Kadın	21 (60,00)	1 (2,86)	1 (2,86)	12 (34,29)	X^2=1,599 p=0,782	118 (86,13)	19 (13,87)	X^2=2,186 p=0,139	85 (62,04)	52 (37,96)	X^2=1,671 p=0,196
	Erkek	13 (48,15)	1 (3,70)	2 (7,41)	11 (40,74)		49 (77,78)	14 (22,22)		45 (71,43)	18 (28,57)	
Beden Kitle İndeksi (kg/m2)	18.5	2 (66,67)	0	0	1 (33,33)	X^2=11,437 p=0,694	4 (80,00)	1 (20,00)	X^2=3,191 p=0,509	3 (60,00)	2 (40,00)	X^2=0,651 p=0,977
	18.5-24.9	10 (47,62)	1 (4,76)	0	10 (47,62)		59 (80,82)	14 (19,18)		47 (64,38)	26 (35,62)	
	24-29.9	14 (53,85)	1 (3,85)	2 (7,69)	9 (34,62)		65 (82,28)	14 (17,72)		53 (67,09)	26 (32,91)	
	30-34.9	8 (72,73)	0	1 (9,09)	2 (18,18)		29 (93,55)	2 (6,45)		19 (61,29)	12 (38,71)	
	35-39.9	0	0	0	1 (100,00)		10 (83,33)	2 (16,67)		8 (66,67)	4 (33,33)	
Öğrenim Durumu	Okur Yazar	1 (100,00)	0	0	0	X^2=15,172 p=0,229	5 (83,33)	1 (16,67)	X^2=0,856 p=0,931	3 (50,00)	3 (50,00)	X^2=14,601 **p=0,006***
	İlköğretim	2 (40,00)	1 (20,00)	1 (20,00)	1 (20,00)		42 (87,50)	6 (12,50)		22 (45,83)	26 (54,17)	
	Lise	17 (68,00)	0	1 (4,00)	7 (28,00)		55 (83,33)	11 (16,67)		43 (65,15)	23 (34,85)	
	Üniversite	10 (40,00)	1 (4,00)	1 (4,00)	13 (52,00)		56 (81,16)	13 (18,84)		52 (75,36)	17 (24,64)	
	Lisansüstü	4 (66,67)	0	0	2 (33,33)		9 (81,82)	2 (18,18)		10 (90,91)	1 (9,09)	
Medeni Durum	Evli	26 (55,32)	2 (4,26)	3 (6,38)	16 (34,04)	X^2=1,328 p=0,827	128 (85,91)	21 (14,09)	X^2=2,455 p=0,117	91 (61,07)	58 (38,93)	X^2=3,959 **p=0,047***
	Bekar	8 (53,33)	0	0	7 (46,67)		39 (76,47)	12 (23,53)		39 (76,47)	12 (23,53)	
Çalışma Durumu	Serbest Meslek	3 (42,86)	0	0	4 (57,14)	X^2=14,639 p=0,362	18 (78,26)	5 (21,74)	X^2=3,066 p=0,691	17 (73,91)	6 (26,09)	X^2=10,605 p=0,060
	Kamu Personeli	4 (66,67)	0	0	2 (33,33)		17 (89,47)	2 (10,53)		15 (78,95)	4 (21,05)	
	Emekli	14 (63,64)	1 (4,55)	0	7 (31,82)		54 (84,38)	10 (15,63)		34 (53,13)	30 (46,88)	
	Çalışmıyor	7 (63,64)	0	2 (18,18)	2 (18,18)		48 (87,27)	7 (12,73)		33 (60,00)	22 (40,00)	
	İşçi	3 (50,00)	1 (16,67)	0	2 (33,33)		11 (78,57)	3 (21,43)		11 (78,57)	3 (21,43)	
	Diğer	3 (30,00)	0	1 (10,00)	6 (60,00)		19 (76,00)	6 (24,00)		20 (80,00)	5 (20,00)	
Yaşanılan Yer	Kırsal	12 (60,00)	1 (5,00)	1 (5,00)	6 (30,00)	X^2=1,367 p=0,827	71 (82,56)	15 (17,44)	X^2=0,097 p=0,755	56 (65,12)	30 (34,88)	X^2=0,001 p=0,976
	Kentsel	22 (52,38)	1 (2,38)	2 (4,76)	17 (40,48)		96 (84,21)	18 (15,79)		74 (64,91)	40 (35,09)	
Çocuk Sayısı	Yok	10 (50,00)	0	1 (5,00)	9 (45,00)	X^2=12,313 p=0,550	45 (73,77)	16 (26,23)	X^2=8,009 p=0,091	47 (77,05)	14 (22,95)	X^2=11,485 **p=0,022***
	1 Çocuk	8 (50,00)	1 (6,25)	1 (6,25)	6 (37,50)		37 (84,09)	7 (15,91)		32 (72,73)	12 (27,27)	
	2 Çocuk	14 (66,67)	0	1 (4,76)	6 (28,57)		55 (87,30)	8 (12,70)		36 (57,14)	27 (42,86)	
	3 Çocuk	1 (25,00)	1 (25,00)	0	2 (50,00)		16 (88,89)	2 (11,11)		8 (44,44)	10 (55,56)	
	4 ve Üstü	1 (100,00)	0	0	0		14 (100,00)	0		7 (50,00)	7 (50,00)	

Tablo 3 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik Özellikleri ile Kanser Risk Faktörleri, Koruyucu Davranışlar ve Yaşam Tarzı Özellikleri Arasındaki İlişki (n=200)

		Beslenmede hayvansal yağ ve et tüketimini çok kullanma			**Etlerin kızartılarak veya ateş üstünde tütsülenerek yenilmesinden hoşlanma durumu**				**Güneş altında uzun süre kalma durumu**		
		Evet	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**Ara Sıra**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Yaş	35 ve Altı yaş	38 (90,48)	4 (9,52)	X^2=3,419 p=0,331	7 (16,67)	17 (40,48)	18 (42,86)	X^2=4,928 p=0,567	4 (9,52)	38 (90,48)	X^2=1,279 p=0,734
	36-50 yaş	61 (85,92)	10 (14,08)		8 (11,27)	22 (30,99)	41 (57,75)		12 (16,90)	59 (83,10)	
	51-65 yaş	60 (95,24)	3 (4,76)		8 (12,70)	29 (46,03)	26 (41,27)		10 (15,87)	53 (84,13)	
	66 ve üzeri	22 (91,67)	2 (8,33)		3 (12,50)	9 (37,50)	12 (50,00)		4 (16,67)	20 (83,33)	
Cinsiyet	Kadın	122 (89,05)	15 (10,95)	X^2=1,062 p=0,303	15 (10,95)	60 (43,80)	62 (45,26)	X^2=5,519 p=0,063	22 (16,06)	115 (83,94)	X^2=0,382 p=0,536
	Erkek	59 (93,65)	4 (6,35)		11 (17,46)	17 (26,98)	35 (55,56)		8 (12,70)	55 (87,30)	
Beden Kitle İndeksi (kg/m2)	18.5	5 (100,00)	0	X^2=1,745 p=0,771	1 (20,00)	3 (60,00)	1 (20,00)	X^2=6,472 p=0,581	0	5 (100,00)	X^2=2,218 p=0,695
	18.5-24.9	67 (91,78)	6 (8,22)		8 (10,96)	31 (42,47)	34 (46,58)		10 (13,70)	63 (86,30)	
	24-29.9	70 (88,61)	9 (11,39)		9 (11,39)	27 (34,18)	43 (54,43)		11 (13,92)	68 (86,08)	
	30-34.9	27 (87,10)	4 (12,90)		5 (16,13)	13 (41,94)	13 (41,94)		6 (19,35)	25 (80,65)	
	35-39.9	12 (100,00)	0		3 (25,00)	3 (25,00)	6 (50,00)		3 (25,00)	9 (75,00)	
Öğrenim Durumu	Okur Yazar	5 (83,33)	1 (16,67)	X^2=3,088 p=0,491	1 (16,67)	1 (16,67)	4 (66,67)	X^2=10,016 p=0,238	3 (50,00)	3 (50,00)	X^2=13,718 **p=0,008***
	İlköğretim	44 (91,67)	4 (8,33)		8 (16,67)	20 (41,67)	20 (41,67)		12 (25,00)	36 (75,00)	
	Lise	57 (86,36)	9 (13,64)		10 (15,15)	22 (33,33)	34 (51,52)		9 (13,64)	57 (86,36)	
	Üniversite	64 (92,75)	5 (7,25)		4 (5,80)	29 (42,03)	36 (52,17)		6 (8,70)	63 (91,30)	
	Lisansüstü	11 (100,00)	0		3 (27,27)	5 (45,45)	3 (27,27)		0	11 (100,00)	
Medeni Durum	Evli	136 (91,28)	13 (8,72)	X^2=0,392 p=0,581	16 (10,74)	55 (36,91)	78 (52,35)	X^2=4,466 p=0,107	24 (16,11)	125 (83,89)	X^2=0,562 p=0,453
	Bekar	45 (88,24)	6 (11,76)		10 (19,61)	22 (43,14)	19 (37,25)		6 (11,76)	45 (88,24)	
Çalışma Durumu	Serbest Meslek	22 (95,65)	1 (4,35)	X^2=4,997 p=0,387	4 (17,39)	5 (21,74)	14 (60,87)	X^2=10,262 p=0,418	3 (13,04)	20 (86,96)	X^2=3,282 p=0,670
	Kamu Personeli	17 (89,47)	2 (10,53)		3 (15,79)	8 (42,11)	8 (42,11)		1 (5,26)	18 (94,74)	
	Emekli	57 (89,06)	7 (10,94)		5 (7,81)	27 (42,19)	32 (50,00)		8 (12,50)	56 (87,50)	
	Çalışmıyor	47 (85,45)	8 (14,55)		6 (10,91)	26 (47,27)	23 (41,82)		10 (18,18)	45 (81,82)	
	İşçi	13 (92,86)	1 (7,14)		2 (14,29)	5 (35,71)	7 (50,00)		3 (21,43)	11 (78,57)	
	Diğer	25 (100,00)	0		6 (24,00)	6 (24,00)	13 (52,00)		5 (20,00)	20 (80,00)	
Yaşanılan Yer	Kırsal	78 (90,70)	8 (9,30)	X^2=0,007 p=0,934	14 (16,28)	32 (37,21)	40 (46,51)	X^2=1,436 p=0,488	19 (22,09)	67 (77,91)	X^2=5,954 **p=0,015***
	Kentsel	103 (90,35)	11 (9,65)		12 (10,53)	45 (39,47)	57 (50,00)		11 (9,65)	103 (90,35)	
Çocuk Sayısı	Yok	56 (91,80)	5 (8,20)	X^2=4,956 p=0,256	10 (16,39)	23 (37,70)	28 (45,90)	X^2=12,000 p=0,151	6 (9,84)	55 (90,16)	X^2=8,723 p=0,068
	1 Çocuk	41 (93,18)	3 (6,82)		7 (15,91)	12 (27,27)	25 (56,82)		3 (6,82)	41 (93,18)	
	2 Çocuk	55 (87,30)	8 (12,70)		5 (7,94)	24 (38,10)	34 (53,97)		12 (19,05)	51 (80,95)	
	3 Çocuk	18 (100,00)	0		1 (5,56)	12 (66,67)	5 (27,78)		5 (27,78)	13 (72,22)	
	4 ve Üstü	11 (78,57)	3 (21,43)		3 (21,43)	6 (42,86)	5 (35,71)		4 (28,57)	10 (71,43)	

Tablo 3 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik Özellikleri ile Kanser Risk Faktörleri, Koruyucu Davranışlar ve Yaşam Tarzı Özellikleri Arasındaki İlişki (n=200)

		Günlük fiziksel aktivite düzeyi				**Kanserden korunmak için alternatif tıbbi yöntemleri kullanma**		
		Çok Aktif	**Aktif**	**Aktif Değil**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Yaş	35 ve Altı yaş	8 (19,05)	25 (59,52)	9 (21,43)	X^2=7,007 p=0,320	6 (14,29)	36 (85,71)	X^2=0,827 p=0,843
	36-50 yaş	12 (16,90)	38 (53,52)	21 (29,58)		10 (14,08)	61 (85,92)	
	51-65 yaş	7 (11,11)	29 (46,03)	27 (42,86)		10 (15,87)	53 (84,13)	
	66 ve üzeri	3 (12,50)	15 (62,50)	6 (25,00)		2 (8,33)	22 (91,67)	
Cinsiyet	Kadın	20 (14,60)	73 (53,28)	44 (32,12)	X^2=0,103 p=0,950	18 (13,14)	119 (86,86)	X^2=0,268 p=0,605
	Erkek	10 (15,87)	34 (53,97)	19 (30,16)		10 (15,87)	53 (84,13)	
Beden Kitle İndeksi (kg/m2)	18.5	1 (20,00)	3 (60,00)	1 (20,00)	X^2=12,547 p=0,097	0	5 (100,00)	X^2=3,090 p=0,507
	18.5-24.9	17 (23,29)	38 (52,05)	18 (24,66)		12 (16,44)	61 (83,56)	
	24-29.9	7 (8,86)	47 (59,49)	25 (31,65)		10 (12,66)	69 (87,34)	
	30-34.9	5 (16,13)	14 (45,16)	12 (38,71)		6 (19,35)	25 (80,65)	
	35-39.9	0	5 (41,67)	7 (58,33)		0	12 (100,00)	
Öğrenim Durumu	Okur Yazar	0	2 (33,33)	4 (66,67)	X^2=20,445 **p=0,005***	0	6 (100,00)	X^2=1,313 p=0,859
	İlköğretim	7 (14,58)	17 (35,42)	24 (50,00)		6 (12,50)	42 (87,50)	
	Lise	12 (18,18)	44 (66,67)	10 (15,15)		10 (15,15)	56 (84,85)	
	Üniversite	9 (13,04)	39 (56,52)	21 (30,43)		10 (14,49)	59 (85,51)	
	Lisansüstü	2 (18,18)	5 (45,45)	4 (36,36)		2 (18,18)	9 (81,82)	
Medeni Durum	Evli	22 (14,77)	77 (51,68)	50 (33,56)	X^2=1,169 p=0,557	24 (16,11)	125 (83,89)	X^2=2,155 p=0,142
	Bekar	8 (15,69)	30 (58,82)	13 (25,49)		4 (7,84)	47 (92,16)	
Çalışma Durumu	Serbest Meslek	4 (17,39)	13 (56,52)	6 (26,09)	X^2=4,435 p=0,937	1 (4,35)	22 (95,65)	X^2=5,665 p=0,330
	Kamu Personeli	4 (21,05)	10 (52,63)	5 (26,32)		4 (21,05)	15 (78,95)	
	Emekli	8 (12,50)	35 (54,69)	21 (32,81)		10 (15,63)	54 (84,38)	
	Çalışmıyor	8 (14,55)	30 (54,55)	17 (30,91)		8 (14,55)	47 (85,45)	
	İşçi	2 (14,29)	9 (64,29)	3 (21,43)		0	14 (100,00)	
	Diğer	4 (16,00)	10 (40,00)	11 (44,00)		5 (20,00)	20 (80,00)	
Yaşanılan Yer	Kırsal	13 (15,12)	42 (48,84)	31 (36,05)	X^2=1,605 p=0,448	10 (11,63)	76 (88,37)	X^2=0,705 p=0,401
	Kentsel	17 (14,91)	65 (57,02)	32 (28,07)		18 (15,79)	96 (84,21)	
Çocuk Sayısı	Yok	9 (14,75)	35 (57,38)	17 (27,87)	X^2=10,198 p=0,237	6 (9,84)	55 (90,16)	X^2=1,962 p=0,743
	1 Çocuk	6 (13,64)	26 (59,09)	12 (27,27)		7 (15,91)	37 (84,09)	
	2 Çocuk	8 (12,70)	32 (50,79)	23 (36,51)		10 (15,87)	53 (84,13)	
	3 Çocuk	4 (22,22)	11 (61,11)	3 (16,67)		2 (11,11)	16 (88,89)	
	4 ve Üstü	3 (21,43)	3 (21,43)	8 (57,14)		3 (21,43)	11 (78,57)	

*Ki Kare Testi, *p<0.05, **p<0.001*

Çalışmada kanser hastasına bakım verenlerin sosyodemografik özellikleri ile kanser risk faktörleri, koruyucu davranışlar ve yaşam tarzı özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde cinsiyet/yaş değişkenleri ile alkol kullanma durumu arasında; yaş/öğrenim durumu/medeni durum ve cinsiyet değişkenleri ile beslenmede ambalajlı ürün kullanma durumu arasında; öğrenim durumu/yaşanılan yer değişkenleri ile güneş altında uzun süre

kalma durumu arasında; medeni durum/çocuk sayısı değişkenleri ile yakınında kanser olması nedeniyle sigara içme durumu arasında; öğrenim durumu ile günlük fiziksel aktivite düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (**Tablo 3**).

Tablo 4. Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik Özellikleri ile Kanser Farkındalığı, Bilgi Düzeyi, Risk Algısı ve Tarama Davranışları Arasındaki İlişki (n=200)

		Kanser erken tanı yöntemleri hakkında bilgi varlığı			**Yakını kanser tanısı almadan önce bu hastalıktan haberdar olma durumu**			**Ailede kanser öyküsü olan bireylerde kanser gelişme riski normal bireylere göre artış gösterme durumu**			
		Evet	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**Bilmiyorum**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**	
Yaş	35 ve Altı yaş	23 (54.76)	19 (45.24)	X^2=12.434 **p=0.006***	24 (57.14)	18 (42.86)	X^2=9.511 **p=0.023***	24 (57.14)	5 (11.90)	13 (30.95)	X^2=4.906 p=0.556
	36-50 yaş	24 (33.80)	47 (66.20)		35 (49.30)	36 (50.70)		40 (56.34)	4 (5.63)	27 (38.03)	
	51-65 yaş	39 (61.90)	24 (38.10)		46 (7302)	17 (26.98)		32 (50.79)	11 (17.46)	20 (31.75)	
	66 ve üzeri	9 (37.50)	15 (62.50)		11 (45.83)	13 (54.17)		13 (54.17)	3 (12.50)	8 (33.33)	
Cinsiyet	Kadın	71 (51.82)	66 (48.18)	X^2=3.262 p=0.071	90 (65.69)	47 (34.31)	X^2=10.568 **p=0.001***	83 (60.58)	14 (10.22)	40 (29.20)	X^2=6.525 **p=0.038***
	Erkek	24 (38.10)	39 (61.90)		26 (41.27)	37 (58.73)		26 (41.27)	9 (14.29)	28 (44.44)	
Beden Kitle İndeksi (kg/m2)	18.5	1 (20.00)	4 (80.00)	X^2=8.686 p=0.069	2 (40.00)	3 (60.00)	X^2=3.589 p=0.464	2 (40.00)	1 (20.00)	2 (40.00)	X^2=6.087 p=0.626
	18.5-24.9	44 (60.27)	29 (39.73)		46 (63.01)	27 (36.99)		44 (60.27)	8 (10.96)	21 (28.77)	
	24-29.9	31 (39.24)	48 (60.76)		47 (59.49)	32 (40.51)		39 (49.37)	9 (11.39)	31 (39.24)	
	30-34.9	14 (45.16)	17 (54.84)		14 (45.16)	17 (54.84)		18 (58.06)	2 (6.45)	11 (35.48)	
	35-39.9	5 (41.67)	7 (58.33)		7 (58.33)	5 (41.67)		6 (50.00)	3 (25.00)	3 (25.00)	
Öğrenim Durumu	Okur Yazar	3 (50.00)	3 (50.00)	X^2=6.245 p=0.182	5 (83.33)	1 (16.67)	X^2=9.183 p=0.051	3 (50.00)	2 (33.33)	1 (16.67)	X^2=14.298 p=0.053
	İlköğretim	17 (35.42)	31 (64.58)		22 (45.83)	26 (54.17)		18 (37.50)	5 (10.42)	25 (52.08)	
	Lise	31 (46.97)	35 (53.03)		36 (54.55)	30 (45.45)		37 (56.06)	8 (12.12)	21 (31.82)	
	Üniversite	36 (52.17)	33 (47.83)		48 (69.57)	21 (30.43)		42 (60.87)	7 (10.14)	20 (28.99)	
	Lisansüstü	8 (72.73)	3 (27.27)		5 (45.45)	6 (54.55)		9 (81.82)	1 (9.09)	1 (9.09)	
Medeni Durum	Evli	70 (46.98)	79 (53.02)	X^2=0.063 p=0.801	85 (57.05)	64 (42.95)	X^2=0.218 p=0.641	79 (53.02)	16 (10.74)	54 (36.24)	X^2=1.393 p=0.498
	Bekar	25 (49.02)	26 (50.98)		31 (60.78)	20 (39.22)		30 (58.82)	7 (13.73)	14 (27.45)	
Çalışma Durumu	Serbest Meslek	9 (39.13)	14 (60.87)	X^2=8.316 p=0.140	12 (52.17)	11 (47.83)	X^2=3.119 p=0.682	15 (65.22)	1 (4.35)	7 (30.43)	X^2=13.813 p=0.161
	Kamu Personeli	14 (73.68)	5 (26.32)		13 (68.42)	6 (31.58)		9 (47.37)	5 (26.32)	5 (26.32)	
	Emekli	33 (51.56)	31 (48.44)		40 (62.50)	24 (37.50)		26 (40.63)	9 (14.06)	29 (45.31)	
	Çalışmıyor	22 (40.00)	33 (60.00)		31 (56.36)	24 (43.64)		37 (67.27)	5 (9.09)	13 (23.64)	
	İşçi	5 (35.71)	9 (64.29)		6 (42.86)	8 (57.14)		8 (57.14)	1 (7.14)	5 (35.71)	
	Diğer	12 (48.00)	13 (52.00)		14 (56.00)	11 (44.00)		14 (56.00)	2 (8.00)	9 (36.00)	
Yaşanılan Yer	Kırsal	38 (44.19)	48 (55.81)	X^2=0.664 p=0.415	43 (50.00)	43 (50.00)	X^2=3.964 **p=0.046***	37 (43.02)	12 (13.95)	37 (43.02)	X^2=8.049 **p=0.018***
	Kentsel	57 (50.00)	57 (50.00)		73 (64.04)	41 (35.96)		72 (63.16)	11 (9.65)	31 (27.19)	
Çocuk Sayısı	Yok	31 (50.82)	30 (49.18)	X^2=2.096 p=0.718	36 (59.02)	25 (40.98)	X^2=1.166 p=0.884	35 (57.38)	9 (14.75)	17 (27.87)	X^2=4.404 p=0.819
	1 Çocuk	17 (38.64)	27 (61.36)		28 (63.64)	16 (36.36)		24 (54.55)	3 (6.82)	17 (38.64)	
	2 Çocuk	32 (50.79)	31 (49.21)		35 (55.56)	28 (44.44)		33 (52.38)	6 (9.52)	24 (38.10)	
	3 Çocuk	9 (50.00)	9 (50.00)		10 (55.56)	8 (44.44)		10 (55.56)	2 (11.11)	6 (33.33)	
	4 ve Üstü	6 (42.86)	8 (57.14)		7 (50.00)	7 (50.00)		7 (50.00)	3 (21.43)	4 (28.57)	

Tablo 4 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik Özellikleri ile Kanser Farkındalığı, Bilgi Düzeyi, Risk Algısı ve Tarama Davranışları Arasındaki İlişki (n=200)

		Kanser olmak fikri ile ilgili duygusu					**Kendi kendine meme muayenesi yapmayı bilme**			**Meme muayenesi için ultrasonografi çektirme**		
		Korkmuyorum	**Yakın hastam olduğundan beri korkuyorum**	**Yakın hastamdan öncede korkuyordum**	**Kanser olmaktan hep korkarım**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Yaş	35 ve Altı yaş	8 (19.05)	15 (35.71)	9 (21.43)	10 (23.81)	X^2=11.281 p=0.257	18 (66.67)	9 (33.33)	X^2=3.425 p=0.331	9 (33.33)	18 (66.67)	X^2=7.864 **p=0.049***
	36-50 yaş	19 (26.76)	25 (35.21)	13 (18.31)	14 (19.72)		38 (80.85)	9 (19.15)		24 (51.06)	23 (48.94)	
	51-65 yaş	18 (28.57)	18 (28.57)	7 (11.11)	20 (31.75)		36 (75.00)	12 (25.00)		32 (66.67)	16 (33.33)	
	66 ve üzeri	6 (25.00)	6 (25.00)	1 (4.17)	11 (45.83)		9 (60.00)	6 (40.00)		8 (53.33)	7 (46.67)	
Cinsiyet	Kadın	33 (24.09)	46 (33.58)	17 (12.41)	41 (29.93)	X^2=3.557 p=0.314	101 (73.72)	36 (26.28)	-	73 (53.28)	64 (46.72)	-
	Erkek	18 (28.57)	18 (28.57)	13 (20.63)	14 (22.22)		-	-		-	-	
Beden Kitle İndeksi (kg/m2)	18.5	1 (20.00)	3 (60.00)	0	1 (20.00)	X^2=8.429 p=0.748	3 (60.00)	2 (40.00)	X^2=2.992 p=0.568	3 (60.00)	2 (40.00)	X^2=2.817 p=0.608
	18.5-24.9	18 (24.66)	26 (35.62)	10 (13.70)	19 (26.03)		46 (79.31)	12 (20.69)		32 (55.17)	26 (44.83)	
	24-29.9	23 (29.11)	21 (26.58)	13 (16.46)	22 (27.85)		33 (71.74)	13 (28.26)		24 (52.17)	22 (47.83)	
	30-34.9	7 (22.58)	7 (22.58)	6 (19.35)	11 (35.48)		13 (72.22)	5 (27.78)		11 (61.11)	7 (38.89)	
	35-39.9	2 (16.67)	7 (58.33)	1 (8.33)	2 (16.67)		6 (60.00)	4 (40.00)		3 (30.00)	7 (70.00)	
Öğrenim Durumu	Okur Yazar	1 (16.67)	1 (16.67)	1 (16.67)	3 (50.00)	X^2=8.350 p=0.758	5 (83.33)	1 (16.67)	X^2=1.628 p=0.823	4 (66.67)	2 (33.33)	X^2=7.823 p=0.097
	İlköğretim	16 (33.33)	15 (31.25)	6 (12.50)	11 (22.92)		26 (72.22)	10 (27.78)		20 (55.56)	16 (44.44)	
	Lise	13 (19.70)	21 (31.82)	12 (18.18)	20 (30.30)		34 (79.07)	9 (20.93)		27 (62.79)	16 (37.21)	
	Üniversite	20 (28.99)	23 (33.33)	8 (11.59)	18 (26.09)		30 (68.18)	14 (31.82)		21 (47.73)	23 (52.27)	
	Lisansüstü	1 (9.09)	4 (36.36)	3 (27.27)	3 (27.27)		6 (75.00)	2 (25.00)		1 (12.50)	7 (87.50)	
Medeni Durum	Evli	36 (24.16)	48 (32.21)	20 (13.42)	45 (30.20)	X^2=2.939 p=0.401	79 (75.24)	26 (24.76)	X^2=0.533 p=0.465	63 (60.00)	42 (40.00)	X^2=8.144 **p=0.004***
	Bekar	15 (29.41)	16 (31.37)	10 (19.61)	10 (19.61)		22 (68.75)	10 (31.25)		10 (31.25)	22 (68.75)	
Çalışma Durumu	Serbest Meslek	7 (30.43)	6 (26.09)	4 (17.39)	6 (26.09)	X^2=11.548 p=0.721	7 (50.00)	7 (50.00)	X^2=11.938 **p=0.028***	8 (57.14)	6 (42.86)	X^2=10.449 p=0.059
	Kamu Personeli	3 (15.79)	10 (52.63)	2 (10.53)	4 (21.05)		7 (100.00)	0		6 (85.71)	1 (14.29)	
	Emekli	17 (26.56)	14 (21.88)	10 (15.63)	23 (35.94)		34 (85.00)	6 (15.00)		26 (65.00)	14 (35.00)	
	Çalışmıyor	13 (23.64)	22 (40.00)	8 (14.55)	12 (21.82)		37 (72.55)	14 (27.45)		25 (49.02)	26 (50.98)	
	İşçi	5 (35.71)	5 (35.71)	2 (14.29)	2 (14.29)		6 (85.71)	1 (14.29)		3 (42.86)	4 (57.14)	
	Diğer	6 (24.00)	7 (28.00)	4 (16.00)	8 (32.00)		10 (55.56)	8 (44.44)		5 (27.78)	13 (72.22)	
Yaşanılan Yer	Kırsal	21 (24.42)	33 (38.37)	14 (16.28)	18 (20.93)	X^2=4.516 p=0.211	46 (73.02)	17 (26.98)	X^2=0.030 p=0.862	34 (53.97)	29 (46.03)	X^2=0.022 p=0.882
	Kentsel	30 (26.32)	31 (27.19)	16 (14.04)	37 (32.46)		55 (74.32)	19 (25.68)		39 (52.70)	35 (47.30)	
Çocuk Sayısı	Yok	13 (21.31)	18 (29.51)	11 (18.03)	19 (31.15)	X^2=4.765 p=0.974	24 (60.00)	16 (40.00)	X^2=8.135 p=0.087	15 (37.50)	25 (62.50)	X^2=10.445 **p=0.034***
	1 Çocuk	13 (29.55)	13 (29.55)	6 (13.64)	12 (27.27)		23 (71.88)	9 (28.13)		16 (50.00)	16 (50.00)	
	2 Çocuk	15 (23.81)	21 (33.33)	11 (17.46)	16 (25.40)		37 (84.09)	7 (15.91)		30 (68.18)	14 (31.82)	
	3 Çocuk	6 (33.33)	6 (33.33)	1 (5.56)	5 (27.78)		10 (90.91)	1 (9.09)		8 (72.73)	3 (27.27)	
	4 ve Üstü	4 (28.57)	6 (42.86)	1 (7.14)	3 (21.43)		7 (70.00)	3 (30.00)		4 (40.00)	6 (60.00)	

Tablo 4 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Sosyodemografik Özellikleri ile Kanser Farkındalığı, Bilgi Düzeyi, Risk Algısı ve Tarama Davranışları Arasındaki İlişki (n=200)

		Daha önce rahim ağzı kanseri için pap smear taraması yaptırma			**Daha önce testis kanseri için tarama yaptırma**		
		Evet	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Yaş	35 ve Altı yaş	9 (33.33)	18 (66.67)	X^2=12.944 **p=0.005***	0	15 (100.00)	X^2=4.387 p=0.132
	36-50 yaş	24 (51.06)	23 (48.94)		1 (4.17)	23 (95.83)	
	51-65 yaş	32 (66.67)	16 (33.33)		2 (13.33)	13 (86.67)	
	66 ve üzeri	8 (53.33)	7 (46.67)		2 (22.22)	7 (77.78)	
Cinsiyet	Kadın	76 (55.47)	61 (44.53)	-	-	-	-
	Erkek	-	-		5 (7.94)	58 (92.06)	
Beden Kitle İndeksi (kg/m2)	18.5	3 (60.00)	2 (40.00)	X^2=2.786 p=0.621	0	0	X^2=4.077 p=0.245
	18.5-24.9	28 (48.28)	30 (51.72)		1 (6.67)	14 (93.33)	
	24-29.9	29 (63.04)	17 (36.96)		2 (6.06)	31 (93.94)	
	30-34.9	11 (61.11)	7 (38.89)		1 (7.69)	12 (92.31)	
	35-39.9	5 (50.00)	5 (50.00)		1 (50)	1 (50)	
Öğrenim Durumu	Okur Yazar	4 (66.67)	2 (33.33)	X^2=3.664 p=0.470	0	0	X^2=4.734 p=0.143
	İlköğretim	20 (55.56)	16 (44.44)		2 (16.67)	10 (83.33)	
	Lise	26 (60.47)	17 (39.53)		3 (13.04)	20 (86.96)	
	Üniversite	24 (54.55)	20 (45.45)		0	25 (100.00)	
	Lisansüstü	2 (25.00)	6 (75.00)		0	3 (100.00)	
Medeni Durum	Evli	68 (64.76)	37 (35.24)	X^2=15.698 **p<0.001****	5 (11.36)	39 (88.64)	X^2=3.773 p=0.052
	Bekar	8 (25.00)	24 (75.00)		0	19 (100.00)	
Çalışma Durumu	Serbest Meslek	7 (50.00)	7 (50.00)	X^2=8.091 p=0.151	1 (11.11)	8 (88.89)	X^2=3.492 p=0.581
	Kamu Personeli	5 (71.43)	2 (28.57)		0	12 (100.00)	
	Emekli	22 (55.00)	18 (45.00)		4 (16.67)	20 (83.33)	
	Çalışmıyor	32 (62.75)	19 (37.25)		0	4 (100.00)	
	İşçi	5 (71.43)	2 (28.57)		0	7 (100.00)	
	Diğer	5 (27.78)	13 (72.22)		0	7 (100.00)	
Yaşanılan Yer	Kırsal	37 (58.73)	26 (41.27)	X^2=0.501 p=0.479	2 (8.7)	21 (91.3)	X^2=0.028 p=1.000
	Kentsel	39 (52.70)	35 (47.30)		3 (7.5)	37 (92.5)	
Çocuk Sayısı	Yok	16 (40.00)	24 (60.00)	X^2=5.917 p=0.205	1 (4.76)	20 (95.24)	X^2=4.521 p=0.242
	1 Çocuk	21 (65.63)	11 (34.38)		0	12 (100.00)	
	2 Çocuk	27 (61.36)	17 (38.64)		2 (10.53)	17 (89.47)	
	3 Çocuk	6 (54.55)	5 (45.45)		2 (28.57)	5 (71.43)	
	4 ve Üstü	6 (60.00)	4 (40.00)		0	4 (100.00)	

*Ki Kare Testi, *p<0.05, **p<0.001*

Çalışmada kanser hastasına bakım verenlerin sosyodemografik özellikleri ile kanser farkındalığı, bilgi düzeyi, risk algısı ve tarama davranışları arasındaki ilişki incelendiğinde; yaş ile kanser erken tanı yöntemleri hakkında bilgi varlığı; yaş/cinsiyet/yaşanılan yer değişkenleri ile yakını kanser tanısı almadan önce bu hastalıktan haberdar olma durumu arasında; cinsiyet/yaşanılan yer değişkenleri ile ailede kanser öyküsü olan bireylerde kanser gelişme riski normal bireylere göre artış gösterme durumu arasında; yaş/medeni durum/çocuk sayısı değişkenleri ile meme muayenesi için ultrasonografi çektirme durumu arasında; çalışma durumu ile kendi kendine meme muayenesi yapmayı bilme durumu arasında; yaş/medeni durum değişkenleri ile daha önce rahim ağzı kanseri için pap smear taraması yaptırma durumu ile istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 5. Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Bakım Sürecine İlişkin Özellikleri ile Kanser Risk Faktörleri, Koruyucu Davranışlar ve Yaşam Tarzı Özellikleri Arasındaki İlişki (n=200)

		Yakınında kanser olması nedeniyle davranış değişikliği yaşama			**Yapılan işle ilgili kimyasal maddelerle temas edilmesi**				**Sigara Kullanma**		
		Evet	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**Bilmiyorum**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı	Evet	84 (67.74)	40 (32.26)	X^2=0.010 p=0.920	24 (19.35)	83 (66.94)	17 (13.71)	X^2=0.014 p=0.993	35 (28.23)	89 (71.77)	X^2=0.255 p=0.614
	Hayır	52 (68.42)	24 (31.58)		15 (19.74)	51 (67.11)	10 (13.16)		24 (31.58)	52 (68.42)	
Bakım Verilen Kişi	Eş ve Çocuk	49 (75.38)	16 (24.62)	X^2=5.069 p=0.167	12 (18.46)	43 (66.15)	10 (15.38)	X^2=2.887 p=0.838	17 (26.15)	48 (73.85)	X^2=3.259 p=0.353
	Anne	18 (62.07)	11 (37.93)		5 (17.24)	22 (75.86)	2 (6.90)		9 (31.03)	20 (68.97)	
	Baba	10 (50.00)	10 (50.00)		5 (25.00)	12 (60.00)	3 (15.00)		8 (40.00)	12 (60.00)	
	Yakınları (3.Derece)	7 (70.00)	3 (30.00)		2 (20.00)	6 (60.00)	2 (20.00)		1 (10.00)	9 (90.00)	
Kronik Hastalık	Var	47 (66.20)	24 (33.80)	X^2=0.164 p=0.685	18 (25.35)	39 (54.93)	14 (19.72)	X^2=7.480 **p=0.024***	23 (32.39)	48 (67.61)	X^2=0.443 p=0.505
	Yok	89 (68.99)	40 (31.01)		21 (16.28)	95 (73.64)	13 (10.08)		36 (27.91)	93 (72.09)	
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi	Var	53 (68.83)	24 (31.17)	X^2=0.815 p=0.665	20 (25.97)	46 (59.74)	11 (14.29)	X^2=7.053 p=0.133	26 (33.77)	51 (66.23)	X^2=3.047 p=0.218
	Yok	75 (68.81)	34 (31.19)		15 (13.76)	81 (74.31)	13 (11.93)		27 (24.77)	82 (75.23)	
	Bilmiyorum	8 (57.14)	6 (42.86)		4 (28.57)	7 (50.00)	3 (21.43)		6 (42.86)	8 (57.14)	
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi	9.5 Saat Altı	70 (70.00)	30 (30.00)	X^2=0.368 p=0.544	19 (19.00)	69 (69.00)	12 (12.00)	X^2=0.478 p=0.787	30 (30.00)	70 (70.00)	X^2=0.024 p=0.877
	9.5 Saat ve Üstü	66 (66.00)	34 (34.00)		20 (20.00)	65 (65.00)	15 (15.00)		29 (29.00)	71 (71.00)	
Hastaya Bakım Verilen Süresi	6.5 Ay Altı	65 (65.00)	35 (35.00)	X^2=0.827 p=0.363	17 (17.00)	70 (70.00)	13 (13.00)	X^2=0.947 p=0.623	31 (31.00)	69 (69.00)	X^2=0.216 p=0.642
	6.5 Ay ve Üstü	71 (71.00)	29 (29.00)		22 (22.00)	64 (64.00)	14 (14.00)		28 (28.00)	72 (72.00)	

Tablo 5 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Bakım Sürecine İlişkin Özellikleri ile Kanser Risk Faktörleri, Koruyucu Davranışlar ve Yaşam Tarzı Özellikleri Arasındaki İlişki (n=200)

		Yakınında kanser olması nedeniyle sigara içme durumundaki değişiklik					Alkol Kullanma		
		Sigarayı azalttım	**Sigarayı bıraktım**	**Sigarayı arttırdım**	**Değişmedi**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı	Evet	11 (26.83)	14 (34.15)	11 (26.83)	5 (12.20)	X^2=5.417 p=0.136	40 (32.26)	84 (67.74)	X^2=0.241 p=0.623
	Hayır	6 (27.27)	5 (22.73)	3 (13.64)	8 (36.36)		22 (28.95)	54 (71.05)	
Bakım Verilen Kişi	Eş ve Çocuk	3 (13.04)	8 (34.78)	8 (34.78)	4 (17.39)	X^2=9.457 p=0.308	19 (29.23)	46 (70.77)	X^2=4.705 p=0.195
	Anne	5 (50.00)	4 (40.00)	1 (10.00)	0		13 (44.83)	16 (55.17)	
	Baba	2 (33.33)	1 (16.67)	2 (33.33)	1 (16.67)		7 (35.00)	13 (65.00)	
	Yakınları (3.Derece)	1 (50.00)	1 (50.00)	0	0		1 (10.00)	9 (90.00)	
Kronik Hastalık	Var	6 (24.00)	7 (28.00)	7 (28.00)	5 (20.00)	X^2=0.832 p=0.842	15 (21.13)	56 (78.87)	X^2=5.017 **p=0.025***
	Yok	11 (28.95)	12 (31.58)	7 (18.42)	8 (21.05)		47 (36.43)	82 (63.57)	
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi	Var	8 (28.57)	11 (39.29)	4 (14.29)	5 (17.86)	X^2=6.478 p=0.347	23 (29.87)	54 (70.13)	X^2=0.193 p=0.908
	Yok	9 (31.03)	7 (24.14)	7 (24.14)	6 (20.69)		34 (31.19)	75 (68.81)	
	Bilmiyorum	0	1 (16.67)	3 (50.00)	2 (33.33)		5 (35.71)	9 (64.29)	
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi	9.5 Saat Altı	9 (28.13)	11 (34.38)	7 (21.88)	5 (15.63)	X^2=1.2096 p=0.751	37 (37.00)	63 (63.00)	X^2=3.366 p=0.067
	9.5 Saat ve Üstü	8 (25.81)	8 (25.81)	7 (22.58)	8 (25.81)		25 (25.00)	75 (75.00)	
Hastaya Bakım Verilen Süresi	6.5 Ay Altı	10 (33.33)	6 (20.00)	6 (20.00)	8 (26.67)	X^2=3.952 p=0.267	35 (35.00)	65 (65.00)	X^2=1.496 p=0.221
	6.5 Ay ve Üstü	7 (21.21)	13 (39.39)	8 (24.24)	5 (15.15)		27 (27.00)	73 (73.00)	

		Yakınında kanser olması nedeniyle alkol kullanma durumundaki değişiklik					Beslenmede taze sebze ve meyveyi her gün tüketme durumu			Beslenmede ambalajlı ürün kullanma		
		Alkolü azalttım	**Alkolü bıraktım**	**Alkolü arttırdım**	**Değişmedi**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı	Evet	22 (55.00)	1 (2.50)	3 (7.50)	14 (35.00)	X^2=1.873 p=0.674	102 (82.26)	22 (17.74)	X^2=0.365 p=0.546	75 (60.48)	49 (39.52)	X^2=2.925 p=0.087
	Hayır	12 (54.55)	1 (4.55)	0	9 (40.91)		65 (85.53)	11 (14.47)		55 (72.37)	21 (27.63)	
Bakım Verilen Kişi	Eş ve Çocuk	11 (57.89)	1 (5.26)	1 (5.26)	6 (31.58)	X^2=9.202 p=0.607	54 (83.08)	11 (16.92)	X^2=1.115 p=0.804	38 (58.46)	27 (41.54)	X^2=0.313 p=0.957
	Anne	5 (38.46)	0	1 (7.69)	7 (53.85)		24 (82.76)	5 (17.24)		18 (62.07)	11 (37.93)	
	Baba	5 (71.43)	0	1 (14.29)	1 (14.29)		15 (75.00)	5 (25.00)		13 (65.00)	7 (35.00)	
	Yakınları (3.Derece)	1 (100.00)	0	0	0		9 (90.00)	1 (10.00)		6 (60.00)	4 (40.00)	
Kronik Hastalık	Var	8 (53.33)	1 (6.67)	2 (13.33)	4 (26.67)	X^2=4.386 p=0.162	63 (88.73)	8 (11.27)	X^2=2.187 p=0.139	36 (50.70)	35 (49.30)	X^2=9.899 **p=0.002***
	Yok	26 (55.32)	1 (2.13)	1 (2.13)	19 (40.43)		104 (80.62)	25 (19.38)		94 (72.87)	35 (27.13)	
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi	Var	11 (47.83)	0	1 (4.35)	11 (47.83)	X^2=8.613 p=0.139	65 (84.42)	12 (15.58)	X^2=0.294 p=0.863	47 (61.04)	30 (38.96)	X^2=0.972 p=0.615
	Yok	22 (64.71)	2 (5.88)	1 (2.94)	9 (26.47)		91 (83.49)	18 (16.51)		73 (66.97)	36 (33.03)	
	Bilmiyorum	1 (20.00)	0	1 (20.00)	3 (60.00)		11 (78.57)	3 (21.43)		10 (71.43)	4 (28.57)	
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi	9.5 Saat Altı	22 (59.46)	1 (2.70)	1 (2.70)	13 (35.14)	X^2=1.769 p=0.721	84 (84.00)	16 (16.00)	X^2=0.036 p=0.849	73 (73.00)	27 (27.00)	X^2=5.626 **p=0.018***
	9.5 Saat ve Üstü	12 (48.00)	1 (4.00)	2 (8.00)	10 (40.00)		83 (83.00)	17 (17.00)		57 (57.00)	43 (43.00)	
Hastaya Bakım Verilen Süresi	6.5 Ay Altı	19 (54.29)	0	2 (5.71)	14 (40.00)	X^2=2.606 p=0.491	82 (82.00)	18 (18.00)	X^2=0.327 p=0.568	73 (73.00)	27 (27.00)	X^2=5.626 **p=0.018***
	6.5 Ay ve Üstü	15 (55.56)	2 (7.41)	1 (3.70)	9 (33.33)		85 (85.00)	15 (15.00)		57 (57.00)	43 (43.00)	

Tablo 5 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Bakım Sürecine İlişkin Özellikleri ile Kanser Risk Faktörleri, Koruyucu Davranışlar ve Yaşam Tarzı Özellikleri Arasındaki İlişki (n=200)

		Beslenmede hayvansal yağ ve et tüketimini çok kullanma			Etlerin kızartılarak veya ateş üstünde tütsülenerek yenilmesinden hoşlanma durumu				Güneş altında uzun süre kalma durumu		
		Evet	Hayır	İstatistik	Evet	Hayır	Ara Sıra	İstatistik	Evet	Hayır	İstatistik
		n (%)	n (%)		n (%)	n (%)	n (%)		n (%)	n (%)	
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı	Evet	112 (90.32)	12 (9.68)	X^2=0.012 p=0.913	11 (8.87)	50 (40.32)	63 (50.81)	X^2=4.919 p=0.085	22 (17.74)	102 (82.26)	X^2=1.924 p=0.165
	Hayır	69 (90.79)	7 (9.21)		15 (19.74)	27 (35.53)	34 (44.74)		8 (10.53)	68 (89.47)	
Bakım Verilen Kişi	Eş ve Çocuk	59 (90.77)	6 (9.23)	X^2=2.948 p=0.350	4 (6.15)	27 (41.54)	34 (52.31)	X^2=5.613 p=0.437	14 (21.54)	51 (78.46)	X^2=1.847 p=0.602
	Anne	27 (93.10)	2 (6.90)		2 (6.90)	10 (34.48)	17 (58.62)		3 (10.34)	26 (89.66)	
	Baba	16 (80.00)	4 (20.00)		3 (15.00)	10 (50.00)	7 (35.00)		3 (15.00)	17 (85.00)	
	Yakınları (3.Derece)	10 (100.00)	0		2 (20.00)	3 (30.00)	5 (50.00)		2 (20.00)	8 (80.00)	
Kronik Hastalık	Var	63 (88.73)	8 (11.27)	X^2=0.400 p=0.527	8 (11.27)	32 (45.07)	31 (43.66)	X^2=2.020 p=0.364	12 (16.90)	59 (83.10)	X^2=0.312 p=0.576
	Yok	118 (91.47)	11 (8.53)		18 (13.95)	45 (34.88)	66 (51.16)		18 (13.95)	111 (86.05)	
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi	Var	69 (89.61)	8 (10.39)	X^2=0.640 p=0.726	8 (10.39)	28 (36.36)	41 (53.25)	X^2=4.721 p=0.317	15 (19.48)	62 (80.52)	X^2=3.028 p=0.220
	Yok	100 (91.74)	9 (8.26)		14 (12.84)	43 (39.45)	52 (47.71)		12 (11.01)	97 (88.99)	
	Bilmiyorum	12 (85.71)	2 (14.29)		4 (28.57)	6 (42.86)	4 (28.57)		3 (21.43)	11 (78.57)	
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi	9.5 Saat Altı	92 (92.00)	8 (8.00)	X^2=0.523 p=0.469	18 (18.00)	39 (39.00)	43 (43.00)	X^2=5.107 p=0.078	12 (12.00)	88 (88.00)	X^2=1.412 p=0.235
	9.5 Saat ve Üstü	89 (89.00)	11 (11.00)		8 (8.00)	38 (38.00)	54 (54.00)		18 (18.00)	82 (82.00)	
Hastaya Bakım Verilen Süresi	6.5 Ay Altı	93 (93.00)	7 (7.00)	X^2=1.454 p=0.228	15 (15.00)	35 (35.00)	50 (50.00)	X^2=1.345 p=0.511	14 (14.00)	86 (86.00)	X^2=0.157 p=0.692
	6.5 Ay ve Üstü	88 (88.00)	12 (12.00)		11 (11.00)	42 (42.00)	47 (47.00)		16 (16.00)	84 (84.00)	

		Günlük fiziksel aktivite düzeyi				Kanserden korunmak için alternatif tıbbi yöntemleri kullanma		
		Çok Aktif	Aktif	Aktif Değil	İstatistik	Evet	Hayır	İstatistik
		n (%)	n (%)	n (%)		n (%)	n (%)	
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı	Evet	17 (13.71)	65 (52.42)	42 (33.87)	X^2=1.016 p=0.602	14 (11.29)	110 (88.71)	X^2=1.990 p=0.158
	Hayır	13 (17.11)	42 (55.26)	21 (27.63)		14 (18.42)	62 (81.58)	
Bakım Verilen Kişi	Eş ve Çocuk	8 (12.31)	30 (46.15)	27 (41.54)	X^2=10.831 p=0.076	6 (9.23)	59 (90.77)	X^2=1.503 p=0.704
	Anne	1 (3.45)	20 (68.97)	8 (27.59)		5 (17.24)	24 (82.76)	
	Baba	5 (25.00)	11 (55.00)	4 (20.00)		2 (10.00)	18 (90.00)	
	Yakınları (3.Derece)	3 (30.00)	4 (40.00)	3 (30.00)		1 (10.00)	9 (90.00)	
Kronik Hastalık	Var	10 (14.08)	34 (47.89)	27 (38.03)	X^2=2.199 p=0.333	16 (22.54)	55 (77.46)	X^2=6.660 **p=0.010***
	Yok	20 (15.50)	73 (56.59)	36 (27.91)		12 (9.30)	117 (90.70)	
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi	Var	12 (15.58)	39 (50.65)	26 (33.77)	X^2=2.936 p=0.569	10 (12.99)	67 (87.01)	X^2=10.558 **p=0.005***
	Yok	14 (12.84)	62 (56.88)	33 (30.28)		12 (11.01)	97 (88.99)	
	Bilmiyorum	4 (28.57)	6 (42.86)	4 (28.57)		6 (42.86)	8 (57.14)	
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi	9.5 Saat Altı	16 (16.00)	56 (56.00)	28 (28.00)	X^2=1.145 p=0.564	17 (17.00)	83 (83.00)	X^2=1.495 p=0.221
	9.5 Saat ve Üstü	14 (14.00)	51 (51.00)	35 (35.00)		11 (11.00)	89 (89.00)	
Hastaya Bakım Verilen Süresi	6.5 Ay Altı	14 (14.00)	57 (57.00)	29 (29.00)	X^2=0.988 p=0.610	11 (11.00)	89 (89.00)	X^2=1.495 p=0.221
	6.5 Ay ve Üstü	16 (16.00)	50 (50.00)	34 (34.00)		17 (17.00)	83 (83.00)	

*Ki Kare Testi, *p<0.05*

Çalışmada kanser hastasına bakım verenlerin bakım sürecine ilişkin özellikleri ile kanser risk faktörleri, koruyucu davranışlar ve yaşam tarzı özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde; kronik hastalık durumu değişkeni ile yapılan işle ilgili kimyasal maddelerle temas edilmesi/alkol kullanma/beslenmede ambalajlı ürün kullanma/kanserden korunmak için alternatif tıbbi yöntemleri kullanma durumları arasında; hastaya günlük ve ay olarak ortalama bakım süresi değişkeni ile beslenmede ambalajlı ürün kullanma durumu arasında; yakınlarında kanser tanısı alan kişi değişkeni ile kanserden korunmak için alternatif tıbbi yöntemleri kullanma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 5).

Tablo 6. Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Bakım Sürecine İlişkin Özellikleri ile Kanser Farkındalığı, Bilgi Düzeyi, Risk Algısı ve Tarama Davranışları Arasındaki İlişki (n=200)

		Kanser erken tanı yöntemleri hakkında bilgi varlığı			**Yakını kanser tanısı almadan önce bu hastalıktan haberdar olma durumu**			**Ailede kanser öyküsü olan bireylerde kanser gelişme riski normal bireylere göre artış gösterme durumu**			
		Evet	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**Bilmiyorum**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**	
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı	Evet	55 (44.35)	69 (55.65)	X^2=1.294 p=0.255	68 (54.84)	56 (45.16)	X^2=1.339 p=0.247	70 (56.45)	14 (11.29)	40 (32.26)	X^2=0.532 p=0.767
	Hayır	40 (52.63)	36 (47.37)		48 (63.16)	28 (36.84)		39 (51.32)	9 (11.84)	28 (36.84)	
Bakım Verilen Kişi	Eş ve Çocuk	28 (43.08)	37 (56.92)	X^2=4.181 p=0.243	38 (58.46)	27 (41.54)	X^2=2.231 p=0.526	38 (58.46)	7 (10.77)	20 (30.77)	X^2=2.168 p=0.924
	Anne	17 (58.62)	12 (41.38)		16 (55.17)	13 (44.83)		14 (48.28)	3 (10.34)	12 (41.38)	
	Baba	6 (30.00)	14 (70.00)		8 (40.00)	12 (60.00)		12 (60.00)	3 (15.00)	5 (25.00)	
	Yakınları (3.Derece)	4 (40.00)	6 (60.00)		6 (60.00)	4 (40.00)		6 (60.00)	1 (10.00)	3 (30.00)	
Kronik Hastalık	Var	32 (45.07)	39 (54.93)	X^2=0.261 p=0.610	39 (54.93)	32 (45.07)	X^2=0.426 p=0.514	32 (45.07)	12 (16.90)	27 (38.03)	X^2=5.092 p=0.070
	Yok	63 (48.84)	66 (51.16)		77 (59.69)	52 (40.31)		77 (59.69)	11 (8.53)	41 (31.78)	
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi	Var	39 (50.65)	38 (49.35)	X^2=0.625 p=0.732	48 (62.34)	29 (37.66)	X^2=1.969 p=0.374	49 (63.64)	7 (9.09)	21 (27.27)	X^2=7.175 p=0.106
	Yok	49 (44.95)	60 (55.05)		62 (56.88)	47 (43.12)		56 (51.38)	14 (12.84)	39 (35.78)	
	Bilmiyorum	7 (50.00)	7 (50.00)		6 (42.86)	8 (57.14)		4 (28.57)	2 (14.29)	8 (57.14)	
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi	9.5 Saat Altı	47 (47.00)	53 (53.00)	X^2=0.020 p=0.887	57 (57.00)	43 (43.00)	X^2=0.082 p=0.774	54 (54.00)	11 (11.00)	35 (35.00)	X^2=0.140 p=0.952
	9.5 Saat ve Üstü	48 (48.00)	52 (52.00)		59 (59.00)	41 (41.00)		55 (55.00)	12 (12.00)	33 (33.00)	
Hastaya Bakım Verilen Süresi	6.5 Ay Altı	50 (50.00)	50 (50.00)	X^2=0.501 p=0.479	58 (58.00)	42 (42.00)	X^2=0.000 p=1.000	56 (56.00)	11 (11.00)	33 (33.00)	X^2=0.185 p=0.912
	6.5 Ay ve Üstü	45 (45.00)	55 (55.00)		58 (58.00)	42 (42.00)		53 (53.00)	12 (12.00)	35 (35.00)	

Tablo 6 (devamı). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Bakım Sürecine İlişkin Özellikleri ile Kanser Farkındalığı, Bilgi Düzeyi, Risk Algısı ve Tarama Davranışları Arasındaki İlişki (n=200)

		Kanser olmak fikri ile ilgili duygusu					**Kendi kendine meme muayenesi yapmayı bilme**			**Meme muayenesi için ultrasonografi çektirme**		
		Korkmuyorum	**Yakın hastam olduğundan beri korkuyorum**	**Yakın hastamdan önce de korkuyordum**	**Kanser olmaktan hep korkarım**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**	**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı	Evet	29 (23.39)	42 (33.87)	15 (12.10)	38 (30.65)	X^2=3.939 p=0.268	62 (73.81)	22 (26.19)	X^2=0.001 p=0.977	45 (53.57)	39 (46.43)	X^2=0.007 p=0.933
	Hayır	22 (28.95)	22 (28.95)	15 (19.74)	17 (22.37)		39 (73.58)	14 (26.42)		28 (52.83)	25 (47.17)	
Bakım Verilen Kişi	Eş ve Çocuk	14 (21.54)	20 (30.77)	7 (10.77)	24 (36.92)	X^2=5.669 p=0.778	34 (70.83)	14 (29.17)	X^2=0.924 p=0.848	23 (47.92)	25 (52.08)	X^2=1.893 p=0.626
	Anne	7 (24.14)	13 (44.83)	3 (10.34)	6 (20.69)		13 (81.25)	3 (18.75)		9 (56.25)	7 (43.75)	
	Baba	5 (25.00)	5 (25.00)	4 (20.00)	6 (30.00)		7 (70.00)	3 (30.00)		6 (60.00)	4 (40.00)	
	Yakınları (3.Derece)	3 (30.00)	4 (40.00)	1 (10.00)	2 (20.00)		8 (80.00)	2 (20.00)		7 (70.00)	3 (30.00)	
Kronik Hastalık	Var	23 (32.39)	19 (26.76)	8 (11.27)	21 (29.58)	X^2=4.191 p=0.242	35 (70.00)	15 (30.00)	X^2=0.563 p=0.453	27 (54.00)	23 (46.00)	X^2=0.016 p=0.899
	Yok	28 (21.71)	45 (34.88)	22 (17.05)	34 (26.36)		66 (75.86)	21 (24.14)		46 (52.87)	41 (47.13)	
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi	Var	24 (31.17)	19 (24.68)	13 (16.88)	21 (27.27)	X^2=9.441 p=0.134	39 (73.58)	14 (26.42)	X^2=1.882 p=0.433	29 (54.72)	24 (45.28)	X^2=1.011 p=0.634
	Yok	21 (19.27)	42 (38.53)	14 (12.84)	32 (29.36)		56 (71.79)	22 (28.21)		42 (53.85)	36 (46.15)	
	Bilmiyorum	6 (42.86)	3 (21.43)	3 (21.43)	2 (14.29)		6 (100.00)	0		2 (33.33)	4 (66.67)	
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi	9.5 Saat Altı	28 (28.00)	35 (35.00)	17 (17.00)	20 (20.00)	X^2=5.677 p=0.128	47 (75.81)	15 (24.19)	X^2=0.254 p=0.614	31 (50.00)	31 (50.00)	X^2=0.491 p=0.484
	9.5 Saat ve Üstü	23 (23.00)	29 (29.00)	13 (13.00)	35 (35.00)		54 (72.00)	21 (28.00)		42 (56.00)	33 (44.00)	
Hastaya Bakım Verilen Süresi	6.5 Ay Altı	29 (29.00)	30 (30.00)	15 (15.00)	26 (26.00)	X^2=1.374 p=0.712	52 (80.00)	13 (20.00)	X^2=2.516 p=0.113	39 (60.00)	26 (40.00)	X^2=2.241 p=0.134
	6.5 Ay ve Üstü	22 (22.00)	34 (34.00)	15 (15.00)	29 (29.00)		49 (68.06)	23 (31.94)		34 (47.22)	38 (52.78)	

		Daha önce rahim ağzı kanseri için pap smear taraması yaptırma			**Daha önce testis kanseri için tarama yaptırma**		
		Evet	**Hayır**	**İstatistik**	**Evet**	**Hayır**	**İstatistik**
		n (%)	**n (%)**		**n (%)**	**n (%)**	
Doğrudan Bakım İhtiyacı Olan Kişi Varlığı	Evet	48 (57.14)	36 (42.86)	X^2=0.245 p=0.621	4 (10.00)	36 (90.00)	X^2=0.696 p=0.644
	Hayır	28 (52.83)	25 (47.17)		1 (4.35)	22 (95.65)	
Bakım Verilen Kişi	Eş ve Çocuk	24 (50.00)	24 (50.00)		2 (11.76)	15 (88.24)	
	Anne	11 (68.75)	5 (31.25)		1 (7.69)	12 (92.31)	

	Baba	6 (60.00)	4 (40.00)	X^2=2.507	1 (10.00)	9 (90.00)	X^2=0.414
	Yakınları (3.Derece)	7 (70.00)	3 (30.00)	p=0.470	0	0	p=1.000
Kronik Hastalık	Var	23 (46.00)	27 (54.00)	X^2=2.861	2 (9.52)	19 (90.48)	X^2=0.106
	Yok	53 (60.92)	34 (39.08)	p=0.091	3 (7.14)	39 (92.86)	p=1.000
Yakınlarında Kanser Tanısı Alan Kişi	Var	27 (50.94)	26 (49.06)	X^2=2.342	2 (8.33)	22 (91.67)	X^2=0.477
	Yok	47 (60.26)	31 (39.74)	p=0.309	3 (9.68)	28 (90.32)	p=1.000
	Bilmiyorum	2 (33.33)	4 (66.67)		0	8 (100.00)	
Hastaya Günlük Ortalama Bakım Süresi	9.5 Saat Altı	38 (61.29)	24 (38.71)	X^2=1.551	4 (10.53)	34 (89.47)	X^2=0.958
	9.5 Saat ve Üstü	38 (50.67)	37 (49.33)	p=0.213	1 (4.00)	24 (96.00)	p=0.640
Hastaya Bakım Verilen Süresi	6.5 Ay Altı	40 (61.54)	25 (38.46)	X^2=1.841	2 (5.71)	33 (94.29)	X^2=0.529
	6.5 Ay ve Üstü	36 (50.00)	36 (50.00)	p=0.175	3 (10.71)	25 (89.29)	p=0.648

Ki Kare Testi

Çalışmada kanser hastasına bakım verenlerin bakım sürecine ilişkin özellikleri ile kanser farkındalığı, bilgi düzeyi, risk algısı ve tarama davranışları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Tablo 6).

TARTIŞMA

Gelişmiş tarama teknolojileri, yeni terapötik hedefler, yenilikçi tedaviler ve genomik tıptaki ilerlemeler, kanser yükünde sürekli azalma vaadinde bulunmaktadır. Daha da önemlisi, kanser önlenmesi ve kontrolü büyük ölçüde insan davranışına bağlıdır. Bireylerin uygun taramalara katılmaları, diyet ve fiziksel aktivite kılavuzlarına ve tıbbi rejimlere uyum dahil olmak üzere doktor önerilerini takip etmeleri gerekir (Griffin vd., 2020). Bu temelde çalışmamıza alınan bakım verenlerin %68'inin hastasına bakım verdiğinden itibaren davranış değişikliği yaşadığı; özellikle stresten daha uzak durmaya çalıştıkları, kilo verdikleri, beslenme şeklini değiştirdikleri, hijyene ve doktor kontrollerine daha önem gösterdikleri, sigara içme ve alkol kullanma durumunu azalttıkları saptanmıştır (Tablo 3). Çalışma sonucu literatürle uyumludur (Colditz vd., 2012; McDonald vd., 2015). Literatürde de kanserlerin ortalama %40-50'sinin sağlık bakım davranışlarının etkin kullanımı ile önlenebildiği vurgulanmaktadır (Sabi vd., 2021). Tüm kanser vakalarının neredeyse yarısının tütün kullanımı, kötü beslenme, alkol kullanımı, hareketsiz yaşam ve aşırı ultraviyole maruziyeti sonucunda geliştiği belirtilmektedir (Colditz vd., 2012; McDonald vd., 2015). Klinik önleyici hizmetler, fiziksel aktivite ve egzersize teşvik edilmesi, güneşe maruz kalmayı sınırlamak, sağlıklı kiloyu korumak, kanser insidansını ve komorbiditeyi azaltmada önemli rol oynayabilecek yaşam tarzı değişiklikleri kanser riskini azaltma veya önlenmesinde önemli stratejilerinden bir kaçıdır (Ory vd., 2014; Sabi vd., 2021).

Çalışmamızda bakım verenlerin fiziksel aktivite sıklığında ve güneşlenme durumunda değişim yaşamadıkları, düzenli egzersiz yapmadıkları saptanmıştır. Bakım verenlerin çoğunluğunun normal aktivite düzeyinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Özbudak'ın (2019) farklı kanser türüne sahip bireylerin ve bakım verenlerinin fiziksel ve aktivite ve yorgunluk düzeylerinin incelendiği çalışmada bakım verenlerin minimal düzeyde aktif olduğu saptanmıştır. Fakat kanser önlenmesinde artan çeşitli sağlık davranışları arasında, günlük yürüyüşten daha çok yapılandırılmış egzersizlere kadar fiziksel aktiviteyi artırmanın başta meme ve kolon kanseri olmak üzere önde gelen kanser türlerinin görülme sıklığını azalttığına dair güçlü kanıtlar bulunmaktadır (IARC, 2022; WHO, 2022). Özellikle fiziksel aktiviteyi artırmak için toplum çapında kampanyalar, davranışsal ve sosyal yaklaşımlar, çevresel ve politika yaklaşımlarının kullanımı fiziksel aktivite için destek stratejilerdir. Davranış değişikliği çalışmaları, orta yaşlı yetişkinlerin fiziksel aktivite seviyelerini iyileştirebileceğini doğrulamaktadır, Ancak

müdahale sona erdikten sonra sürdürülmediği de belirtilmektedir (Ory vd., 2013). Literatürde fiziksel aktiviteyi teşvik eden programlar yalnızca kanser önlemeye odaklanmaz, aynı zamanda kardiyovasküler hastalık ve diyabet gibi kronik rahatsızlıkların riskini de azaltabileceği önemle vurgulanmaktadır (Colditz vd., 2012; McDonald vd., 2015; Ory vd., 2013).

Çalışmamızda bakım verenlerin %68'inin sigara kullanmadığı ve hastasına bakım verdiğinden itibaren de sigara kullanma durumunu azalttığı bulunmuştur (Tablo 4). Bu sonuç Ulgen (2019)'nin çalışmasıyla benzerdir. Kanser yükünün yaklaşık %40'ının tütün tüketiminden kaynaklandığı ve kanser ölümlerinin dörtte birinden fazlasına katkıda bulunduğu tahmin edilmektedir. Sigara ve dumansız tütün ile kanser riskinin, sigara içmeyenlere veya tütün çiğneyenlere kıyasla sırasıyla 2,71 ve 2,68 kat olduğu tahmin edilmektedir. Dumansız tütün ağız, yutak, gırtlak ve mide kanseri ile ilişkilendirilirken, sigara içmek akciğer, meme, kolon, pankreas, rahim ağzı, böbrek ve mesane kanseri ile ilişkilidir (IARC, 2022). ABD yetişkin bireylerde sigara içiminin 2019 yılında yaklaşık %14'e düştüğünü belirtmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2020 verilerine göre ise Türkiye'de tütün ürünleri kullananların oranı *yüzde 30,7'dir (*Cornelius et al., 2023*)*. Erkeklerde bu oran % 42,1, kadınlarda ise yüzde 19,2 olarak belirtilmiştir. Literatürde sigarayı etkili bırakma yöntemleri hakkında bilgilendirmelerin, tütün kontrol politikaları ve diğer politika müdahalelerinin sağlık ve ekonomik faydalarının kanser insidansında azalmaya katkı sağladığı belirtilmektedir (Cornelius vd., 2023; WHO, 2022). Yasalar/politikalar devam etse de zamanla yeni tütün ürünleri (örneğin, elektronik nikotin verme sistemleri, ısıtılmış tütün ürünleri) kullanımının artışı kişilerin sigara kullanımında da göreceli artışını beraberinde getirmiştir. Bu bazda sosyal medyanın ve diğer iletişim teknolojilerinin etkisini anlamak için araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır *(*Cornelius vd., 2023; Özdemir & Özkaraman, 2022*)*.

Alkol kullanımı da kanser gelişimi için önemli bir risk faktörüdür (yaklaşık %30-%40) (Lin vd., 2019; Meyer vd.,2019). Çalışmamızda bakımverenlerin hastasına bakım verdiğinden itibaren alkol kullanma durumunda azalma yönünde değişim yaşadıkları saptanmıştır (Tablo 4). Fakat diğer değişkenler ile sigara ve alkol kullanımı değişimi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır (Tablo 5). Literatürde bakım verenlerin alkol tüketimine devam ettiğini vurgulayan çalışmalar mevcuttur. Dünya Sağlık Örgütü, 1988'de alkolü kanserojen olarak nitelendirmiştir (Klein, 2022). Bu boyutta iletişim araçları ve sosyal medyada alkol tüketiminin azaltılması yönünde gerekli bilgilendirmelerin yapılması önemlidir. Tütün kontrolündeki iyi uygulamaların çoğu (örneğin vergilendirme, pazarlama kısıtlamaları) alkol kullanımını azaltmak için de kullanılabilir (Lin vd., 2019; Meyer vd.,2019; Scheideler&Klein,2018). Bu temel literatür çalışma bulgularımızı destekler niteliktedir. Tüm kanser yükünün %4-8'i

obeziteye atfedilmektedir (Avgerinos vd., 2019). Vücut yağında hormonların, endokrin bozucuların, kalıcı organik kirleticiler gibi toksik kimyasalların, böcek öldürücüler ve pestisitlerin de kanser yüküne etki ettiği bilinmektedir. Bu nedenle dünya çapında obeziteyi önlemek ve indirgemek amacıyla düzenli fiziksel aktivite ve dengeli beslenme yoluyla kanser önleme konusunda farkındalık teşvik edilmektedir. Obesite yönetiminde genel sağlıklı beslenme düzenlerinin oluşturulması ve tüketim zamanlaması önem taşımaktadır (Chaix vd., 2019). Çalışmamızda bakımverenlerin fast food tüketmedikleri, hayvansal yağ tüketimini haftada 2-3 kez yaptıkları, ara sıra tütsüleme şeklinde etlerini tükettikleri, genel beslenme düzenlerinde sebze ve meyveden zengin beslendikleri saptanmıştır. Fakat bakım verenlerin beslenme durumunda yaşadıkları değişim ile kanserde erken tanıya yönelme davranışları arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır. Yıldız (2015)'ın yaptığı çalışmada da benzer sonuca ulaşılmıştır.

Çalışmamızda kadın bakım verenlerin (n:111) %60,4'ünün kendi kendine meme muayenesi yaptıkları ve meme ultrasonografisi çektirdikleri, %47,76'sının arada sırada meme muayenesi yaptığı saptanmıştır. Ayrıca kadın bakım verenlerin % 64,86'sının papsmear taraması yaptırdığı belirlenmiştir (Tablo 4). Bu bulgular Açıkgöz ve ark. (2011) yaptığı çalışma ile benzerdir. Çidem ve Ersin (2016)'in yaptığı bir çalışmada ise kadınlarda kendi kendine meme muayenesinde meme kanseri erken tanı davranışlarının düşük olduğu ve öz etkililik algısının erken tanı davranışlarını etkilediği belirtilmektedir. Sağlığın geliştirilmesinin belirleyicilerden olan öz etkililiğin geliştirilmesi sağlıklı yaşam tarzının gelişmesinde önemli bir etkendir. Literatürde bireylerde kalıcı bir davranış değişikliği yapılandırmak isteniyorsa bireyin içinde bulunduğu ekonomik durumun yükseltilmesi, kültüre, inanç ve değerlere saygılı girişimlerin yapılandırılması vurgulanmaktadır (Koçoğlu, 2009). Gözüyeşil ve ark. (2019) yaptığı bir çalışmada kadınların serviks kanserinden korunmaya yönelik tutumları incelediğinde erken tanıya yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu bulgu bizim çalışmamızla benzerdir.

Çalışmada erkek bakım verenlerin testis kanseri için ise tarama yaptırmadığı saptanmıştır. Aynı şekilde benzer bir çalışmada da testis Kanserini Önemseme/ Ciddiyet Algısı alt boyutu ve Kendi Kendine Testis Muayenesi engel algısı alt boyut puanları arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ciddiyet algısı bir hastalığın sonuçlarına karşı bireyde oluşan ciddiyet veya şiddetin nasıl algılandığı; bilgilerin davranışa dönüştürülmesinde etkilidir. Bu kapsamda kanser hakkında kapsamlı bilgilendirmelerin yapılması önemlidir (Ak, 2019; Gündüz & Aktaş, 2022; Lizama vd., 2020). Çalışmalarda aile içinde kanser olan bireylerin sayısı artıkça, bireylerdeki kanser

farkındalığının da geliştiği gösterilmiştir (Lizama vd., 2020; Nebeling vd., 2017; Sabi vd., 2022).

SONUÇ

Sonuç olarak çalışmada; kanser hastasına bakım veren bireylerin kanserden korunmaya yönelik farkındalık düzeylerinde olumlu yönde değişim yaşandığı fakat bu değişimlerin bakım vereni erken tanı davranışlarına yönelmesini sağlayacak düzeyde etkilemediği saptanmıştır. Bu bazda bireyin içinde bulunduğu kültüre, inanç ve değerlerine saygılı, yaşam şekline duyarlı girişimlerin yapılandırılması gereklidir. Kanserde erken tanı ve tarama programlarına olan farkındalığı artırmak için sosyal medyanın daha etkili kullanımı ve sağlık profesyonellerinin halka yönelik bilgilendirme eğitimlerinin arttırılması önerilebilir. Çalışmanın tek merkezli olması, kesitsel bir tasarımın yapılandırılması, verilerin özbildirime dayalı olması ve tek merkezli çalışılması nedeniyle sonuçların tüm bakım veren grubuna genellenememesi önemli sınırlılıklarındandır.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, A., Çehreli, R.& Ellidokuz, H. (2011). Kadınların Kanser Konusunda Bilgi ve Tutumları ile Erken Tanı Yöntemlerine Yönelik Davranışları. *Dokuz Eylül üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(3), 145-154. https://izlik.org/JA53EG36LU

Ak, F. (2019). Mevsimlik Tarım İşçisi Bireylerin Prostat Kanseri Taramalarına İlişkin Sağlık İnançlarının Tarama Davranışlarına Etkisi) (Yüksek Lisans Tezi). (Yayın No:563703, http://hdl.handle.net/11513/3485)

Applebaum, A.J. & Breıtbart W. (2013). Care For The Cancer Caregiver: A Systematic Review. *Palliative and Supportive Care*, 11(3), 231-52. doı: 10.1017/S1478951512000594.

Arıkan, F., Körükçü, Ö., Uçar, M.A., et al. (2019). Kanser Hastalarına Bakım Verenlerin Sosyal Destek Düzeyleri ve Yaşam Kalitesi. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 5(3), 398-407. https://izlik.org/JA84SK68GL

Avgerinos, K.I., Spyrou, N. & Mantzoros, C.S., et al. (2019). Obesity and cancer risk: Emerging biological mechanisms and perspectives. *Metabolism*, (92), 121–135. https://doi.org: 10.1016/j.metabol.2018.11.001

Chaix, A., Manoogian, E.N.C., Melkani, G.C., et al. (2019). Time-Restricted Eating to Prevent and Manage Chronic Metabolic Diseases. *Annual Revıew Nutrıtıon*, (39), 291–315. https://doi.org/10.1146/annurev-nutr-082018-124320

Colditz, G.A., Wolin, K.Y.& Gehlert, S. (2012). Applying what we know to accelerate cancer prevention. *Science Translational Medi*cine, 4(127), 1-20. https://doi.org:10.1126/scitranslmed.3003218

Cornelius, M.E., Loretan, C.G., Jamal, A. et al. (2023). Davis Lynn BC, Mayer M, Alcantara IC, Neff L. Tobacco Product Use Among Adults - United States, 2021. *Morbidity and Mortality Weekly Report (MMWR*), 72(18), 475–483. https://doi.org: 10.15585/mmwr.mm7218a1

Çidem, F. (2016). *Kadınların Sosyal Destek Ve Öz Etkililik Algılarının Meme Kanseri Erken Tanı Davranışlarına Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). (Yayın No:450797, http://8080/jspui/bitstream/11513/3514/1/450797)

Girgis, A., Lambert, S.D., McElduff, P., et al. (2013). Some things change, some things stay the same: a longitudinal analysis of cancer caregivers'unmet supportive care needs. *Psycho-Oncology*, 22(7), 1557–1564. https://doi.org: 10.1002/pon.3166

Gözüyeşil, E., Düzgün, A.A. & Aslan, Ü.S.K. (2019). Kadınların Serviks Kanserinden Korunma ve Erken Tanıya Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Sted*, 28(4), 229- 238. https://doi.org: 10.17942/sted.444170

Greene, A., Aranda, S. &Tieman, J.J., et al. (2012). Fazekas B, Currow CD. Can Assessing Caregiver Needs And Activating Community Networks Improve Caregiver-Defined Outcomes? A Single-Blind, Quasi Experimental Pilot Study:Community Facilitator Pilot. *Palliative Med*icine, 26(7), 917-923. https://doi.org: 10.1177/0269216311421834

Griffin, A.C., Topaloglu, U., Davis, S., et al. (2020). From Patient Engagement to Precision Oncology: Leveraging Informatics to Advance Cancer Care.*Yearbook of Medical Inform*atics, 9(1), 235–242. https://doi.org 10.1055/s-0040-1701983

Gür, S.C. (2018). *Kanserli Hastalara Bakım Veren Bireylerin Bakım Yükü, Yaşam Kalitesi ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). (Yayın No.505934, http://8080/jspui/bitstream/11513/1784/1/505934).

Gündüz, C.İ. & Aktaş, B. (2022). Testis Kanseri ve Kendi Kendine Testis Muayenesine Yönelik İnanç ve Tutumlar ile Kadercilik Eğilimi Arasındaki İlişki. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(3), 501-506. https://izlik.org/JA72WT96JJ

Hudson, P.& Payne, S. (2009). *The Future Of Family Caregiving: Research, Social Policy And Clinical Practice*. *A Guide For Health And Social Care Professionals* (s.277-303). Oxford University Press.

International Agency for Research on Cancer.Global Cancer Observatory (2022, May). *Cancer statistics*. https://gco.iarc.fr/

Karabulutlu Yılmaz, E., Akyıl, R. & Karaman, S. (2013). Kanser Hastalarına Bakım Verenlerin Uyku Kalitesi ve Psikolojik Sorunlarının İncelenmesi. *Türk Onkoloji Dergisi*, 28(1), 1-9. https://doi.org: 10.5505/tjoncol.2013.807

Klein, W.M.P., O'Connell, M.E. & Bloch, M.H., et al. (2022). Behavioral Research in Cancer Prevention and Control: Emerging Challenges and Opportunities. *Journal of the National Cancer Institute*, 114(2), 179–186. https://doi.org: 10.1093/jnci/djab139

Koçoğlu, F. (2009). Sağlığı Geliştirici Yaşam Tarzı ve Öz Etkililik- Yeterlilik Durumunun Sosyo-Ekonomik Durum İle İlişkisi. (Yüksek Lisans Tezi). (Yayın No.247239, https:///tez.yok.gov.tr/=/247239)

Lizama, N., Jongenelis, M., & Slevin, T. (2020). Awareness of cancer risk factors and protective factors among Australian adults. *Health Promotion Journal of Australian*, 31(1), 77-83. https://doi.org:10.1002/hpja.248

Lin, H.Y., Fisher, P. & Harris, D., et al. (2019). Alcohol intake patterns for cancer and non-cancer individuals: a population study. *Translational Cancer Res*earch, 8(4), 334–345. https://doi.org:10.21037/tcr.2019.06.31

Jones, L.B. (2012). The Challenge of Qualıty Cancer Care For Family Caregıvers in pediatric cancer care. *Seminars In Oncology Nursing*, 28(4), 205-12. https://doi.org:10.1016/j.soncn.2012.09.003

McDonald, P.G., O'Connell, M. & Suls, J. (2015). Cancer control falls squarely within the province of the psychological sciences. *American Psychological Association*, 70(2), 61-74. https://doi.org:10.1037/a0038873

Meyer, S.B., Foley, K., Olver, I., et al. (2019). Alcohol and breast cancer risk: Middle-aged women's logic and recommendations for reducing consumption in Australia. *PLoS One*, 14(2), 1-20. https://doi.org:10.1371/journal.pone.0211293

Monje, M., Borniger, J.C., D'Silva, N.J., et al. (2020). Roadmap for the Emerging Field of Cancer Neuroscience..*Cell*, 181(2), 219–222. https://doi.org:10.1016/j.cell.2020.03.034

Nebeling, L.C. , Hennessy, E. , Oh, A.Y., et al. (2017). The FLASHE Study: Survey Development, Dyadic Perspectives and Participant Characteristics. *American College of Preventive Medicine*, 52(6), 839-848. https://doi.org: 10.1016/j.amepre.2017.01.028

Ory, M.G., Anderson, L.A., Friedman, D.B., et al. (2014). Cancer Prevention Among Adults Aged 45–64 Years. *American College of Preventive Medicine*, 46(301), 1– 6. https://doi.org:10.1016/j.amepre.2013.10.027

Özbudak, Ö. (2019). *Farklı Kanser Türüne Sahip Bireyler İle Bakım Veren Aile Üyelerinin Fiziksel Aktivite ve Yorgunluk Düzeyinin İncelenmesi* (Yayın No.580132). [Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi]. Açık erişim. http://8080/jspui/bitstream/11513/1784/1/505934.pdf

Özdemir, G.& Özkaraman, A. (2022). Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Bakım Yükü ve Duygusal Zeka Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 7(18), 49-63. https://doi.org:10.46648/gnj.317

Sabi, E.M., Mujamammi, A.H.A., Abdulghani, M., et al. (2021). Awareness Level of Cancer Risk Factors and Warning Signs and Cancer Campaign Attendance behavior among Saudi Adults in a Tertiary Hospital in Riyadh. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 22(8), 2421–2428. https://doi.org: 10.31557/APJCP.2021.22.8.2421

Scheideler, J.K. & Klein, W.M.P. (2018). Awareness of the link between alcohol consumption and cancer across the world: a review. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prevention*, 27(4), 429–437. https://doi.org: 10.1158/1055-9965.EPI-17-0645

Sklenarova, H., Krümpelmann, A., Haun, M.W., et al. (2015). When do we need to care about the caregiver? Supportive care needs, anxiety, and depression among informal caregivers of patients with cancer and cancer survivors. *Cancer*, 121(9), 1513–1519. https://doi.org:10.1002/cncr.29223

Türkoğlu, N. & Kılıç, D. (2012). Effects Of Care Burdens of Caregivers of Cancer Patients on Their Quality Of Life. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention,* 13(8), 4141-45. https://doi.org:10.7314/APJCP.2012.13.8.4141

Ulgen T. (2019). *Kanser Hastasına Bakım Verenlerin Evdeki Bakım Uygulamaları ve Algılanan Sosyal Desteğin Bakım Yüküne Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). (Yayın No.564744, http://tez.yok.gov.tr/=RpGpZVqti5UT625oUxs0Lw&no=7uU8hB_i2gOjQdwJfLmuQA)

Yıldız, E. (2015). *Kanser Hastalarına Bakım Veren Aile Üyelerinin Bakım Yükü ve Yaşam Kalitesinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). (Yayın No.453789, http://tez.yok.gov.tr/=vzT8eU3bq5TDt4fU1M8jGw&no=lc7nVyZTbF2bnqhHp7oYGg)

World Health Organization (2022, May). *Globan cancer statistics*. https:// www. who. int/news-room/fact-sheets/detail/cancer[Internet]